

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

MĚNOVÁ POLITIKA ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY

Autor práce: Petra Andreášová, DiS.

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ing. Ladislav Skořepa, Ph.D.

Katedra: Katedra evropských studií a veřejné správy

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi a Ing. Ladislavu Skořepovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	7
2 MĚNOVÁ POLITIKA A JEJÍ NÁSTROJE	8
2.1 PRAVIDLA LIKVIDITY	8
2.2 ÚVĚROVÉ KONTINGENTY	9
2.3 DISKONTNÍ SAZBA.....	9
2.4 POVINNÉ MINIMÁLNÍ REZERVY.....	9
2.5 OPERACE NA VOLNÉM TRHU.....	10
2.6 AUTOMATICKÉ FACILITY.....	11
2.7 KONVERZE A SWAPY CIZÍCH MĚN	12
3 VZNIK A VÝVOJ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY A JEJÍ POLITIKA	13
3.1 HISTORIE VZNIKU CENTRÁLNÍ BANKY NA NAŠEM ÚZEMÍ.....	13
3.2 ORGANIZACE A STRUKTURA ČNB.....	14
3.3 ÚKOLY ČNB	14
3.4 BILANCE ČNB	15
3.4.1 <i>Aktiva ČNB</i>	15
3.4.2 <i>Pasiva ČNB</i>	16
3.5 MĚNOVÁ POLITIKA ČNB.....	16
3.6 NEZÁVISLOST ČNB.....	18
3.7 SPORY ČNB A VLÁDY	20
3.8 REORGANIZACE ČNB.....	22
3.9 ČNB JAKO ZAMĚSTNAVATEL	23
4 ČNB A EVROPSKÁ MĚNOVÁ UNIE	25
4.1 EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA.....	27
4.1.1 <i>Orgány Evropské centrální banky</i>	27
4.1.2 <i>Úkoly Evropské centrální banky</i>	28
4.1.3 <i>Základní kapitál a devizové rezervy Evropské centrální banky</i>	28
4.2 EVROPSKÝ SYSTÉM CENTRÁLNÍCH BANK	29
5 MĚNOVÁ POLITIKA USA A VELKÉ BRITÁNIE	31
5.1 FEDERÁLNÍ REZERVNÍ SYSTÉM A MĚNOVÁ POLITIKA USA	31
5.1.1 <i>Struktura Fedu</i>	32
5.1.2 <i>Nástroje Fedu</i>	33
5.2 CENTRÁLNÍ BANKA A MĚNOVÁ POLITIKA VELKÉ BRITÁNIE	34
5.2.1 <i>Struktura Bank of England</i>	34
5.2.2 <i>Měnová politika Bank of England</i>	34
6 SROVNÁNÍ MĚNOVÉ POLITIKY USA, VELKÉ BRITÁNIE, ČR A EU ...	35
6.1 USA A FINANČNÍ KRIZE	35
6.2 VELKÁ BRITÁNIE A FINANČNÍ KRIZE	36
6.3 ČESKÁ REPUBLIKA A FINANČNÍ KRIZE	36
6.4 EVROPSKÁ UNIE A FINANČNÍ KRIZE	38
ZÁVĚR	41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43
SEZNAM ZKRATEK	46
SEZNAM OBRÁZKŮ	47

SEZNAM TABULEK	48
SEZNAM GRAFŮ	49
SEZNAM PŘÍLOH.....	50
ABSTRAKT	56
ABSTRACT	57

Úvod

Měnová politika je jednou z nejvýznamnějších politik státu. Jejím úkolem je udržovat inflaci na nízké a stabilní úrovni, aby neohrozila zdravý vývoj ekonomiky. Stát vykonává měnovou politiku prostřednictvím centrální banky a komerčních bank, tzv. bankovního systému.

Bankovní systém v České republice (dále jen ČR) je tvořen dvoustupňovou soustavou. Tento systém byl v ČR přijat v roce 1990.¹ Do té doby fungovala soustava jednostupňová, kterou představovala Státní banka Československá. Prvním stupněm dvoustupňové bankovní soustavy je centrální banka, která se také nazývá banka bank nebo banka cedulová. V ČR tuto funkci zastává Česká národní banka. Jejím úkolem je pečovat o cenovou stabilitu ČR a provádět bankovní dohled nad komerčními bankami. Ty tvoří druhý stupeň bankovní soustavy. Byly založeny za účelem vytváření zisku, půjčují peníze fyzickým a právnickým osobám. Prvních sedm komerčních bank vzniklo podle Zákona č. 158/89 Sb. Byly to KB, Česká spořitelna, Investiční banka, Živnostenská banka, ČSOB, Všeobecná úvěrová banka a Slovenská spořitelna.

Každá země vyspělého světa má svoji centrální banku. V současné době mají centrální banky v tržních ekonomikách své nezastupitelné místo především při regulaci množství peněz v oběhu a při regulaci bankovního systému. Hlavní cíle centrálních bank jsou ve většině zemí podobné. Jsou to však poměrně mladé instituce, první centrální banky vznikly až v 17. století. Profesor Zbyněk Revenda udává tři důvody jejich vzniku. Prvním důvodem byly finanční zájmy vlády či panovníka mít vlastní banku, která kdykoliv doplní chybějící zdroje ve státní pokladně, druhým důvodem byly zájmy vlády nebo panovníka soustředit veškeré pohyby finančních prostředků, které se týkají státní pokladny, do vlastní instituce a třetím důvodem byla centralizace emise peněz (což je hlavní znak centrálních bank). Z historického hlediska byly centrální banky založeny třemi způsoby. Prvním způsobem byla přeměna již existující komerční banky na centrální. Takto vznikla např. centrální banka Švédska Sveriges Riksbank v roce 1656. Druhým způsobem vzniku bylo přidělení práva na emisi bankovek komerční bance. Příklad takto založené banky je italská Banca d'Italia. Třetím způsobem vzniku bylo založení centrální banky jako nové instituce. Tímto způsobem vznikla ve Velké Británii Bank of England.²

---

¹ RAIS, K., DRDLA, M. *Evropská integrace a bankovnictví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.

² REVENDA, Z. *Centrální bankovnictví*. 2. vyd. Praha : Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem mé bakalářské práce je nastínit měnovou politiku České národní banky, zaměřit se na nástroje, které používá k ovlivňování a určování měnové politiky v České republice. Dále také přiblížit vznik a historii centrálního bankovníctví a vysvětlit, proč je centrální banka nepostradatelnou součástí ekonomického systému země a jaké by byly důsledky její neexistence. Práce řeší problematiku centrálních bank USA a Velké Británie, které jsou nejen velmi významné, ale také značně ovlivňují ekonomické dění ve světě. Práce se zabývá i současnou finanční krizí, především v souvislosti s chováním centrálních bank.

K vypracování práce byly použity kromě knižních zdrojů také internetové stránky České národní banky a materiály, které banka sama vydává a jež jsou k dispozici v její odborné knihovně.

2 Měnová politika a její nástroje

Měnová neboli monetární politika se řadí mezi nástroje, pomocí kterých vykonává Česká republika (stát) svoji hospodářskou politiku. Cílem měnové politiky je dlouhodobě udržovat nízkou, a pokud možno, stabilní míru inflace ovlivňováním množství peněz v oběhu (oběživa). Rozhodující úlohu v tomto procesu hraje centrální banka. Měnová politika státu je:

1. restriktivní - nastupuje, jestliže roste míra inflace, centrální banka usiluje o snížení množství peněz v oběhu, stahuje peníze a omezuje úvěrování. Tím se snižuje množství prostředků k investování, nebo se investice méně vyplatí, což vede ke snížení výroby, snížení hrubého domácího produktu (dále jen HDP), růstu nezaměstnanosti, případně snížení vývozu a zhoršení salda obchodní bilance.

2. expanzivní - nastupuje, jestliže se zhorší ukazatel HDP a míra nezaměstnanosti. Centrální banka zvyšuje množství peněz v oběhu a zpřístupňuje úvěry. Důsledkem je růst investování, růst produkce a HDP, pokles nezaměstnanosti, růst spotřeby, růst vývozu a zlepšení salda obchodní bilance.³

Aby mohla centrální banka uskutečňovat tyto politiky, využívá k tomu měnověpolitické nástroje. Ty se rozdělují na:

1. přímé (administrativní) - působí především adresně (pravidla likvidity, úvěrové kontingenty, doručení, výzvy a dohody),
2. nepřímé (tržní) - působí především plošně, tzn. na všechny ekonomické subjekty (diskontní sazba, povinné minimální rezervy, operace na volném trhu, doplňkové měnové nástroje, automatické facility, eskontované směnky, lombardní úvěr, konverze a swapy cizích měn).⁴

2.1 Pravidla likvidity

Patří mezi přímé nástroje měnové politiky. Pravidla likvidity jsou pravidla, která určují bankám závazné relace mezi určitými položkami pasiv a aktiv, zejména z hlediska doby jejich splatnosti a řadu dalších. Pro banky znamenají tato pravidla určité minimální podmínky pro zabezpečení jejich likvidity (např. omezují refinancování dlouhodobých úvěrů z krátkodobých zdrojů). Zavedení či změna těchto pravidel jsou nástrojem s velmi tvrdým dopadem. Banky musí zpravidla přímo přizpůsobit strukturu

³ MLČOCH, J. *Malá ekonomická encyklopedie*. 4. vyd. Praha : Linde Praha, a.s., 2002. 204 s. ISBN 80-7201-376-9.

⁴ RAIS, K., DRDLA, M. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.

své bilance, to znamená snížit objem některých svých aktiv (úvěrů), nebo naopak zvýšit objem některých zdrojů (navýšit základní kapitál).⁵

2.2 Úvěrové kontingenty

Úvěrové kontingenty, které předepisuje centrální banka komerčním bankám, představují maximální objem úvěrů, které mohou banky svým klientům poskytnout.⁶

2.3 Diskontní sazba

Diskontní sazba je základní úroková sazba, za kterou si mohou komerční banky půjčovat od centrální banky běžné úvěry. Tato sazba je vyhlášována centrální bankou. V případě růstu diskontní sazby, komerční banky projeví nižší zájem půjčovat si peníze a naopak pokud diskontní sazba klesne, banky svůj zájem o peníze zvýší. Tato sazba slouží jako orientační ukazatel, jak centrální banka hodnotí ekonomiku státu.

2.4 Povinné minimální rezervy

Všechny peněžní ústavy, včetně stavebních spořitelů a poboček zahraničních bank, které mají v ČR bankovní licenci, mají povinnost uložit na svém účtu u centrální banky část svých likvidních prostředků, jejichž velikost je dána procentem z jejich závazků. Tyto prostředky jsou povinné minimální rezervy (dále jen PMR). Předepsaná výše PMR je stanovena 2 % ze základny pro výpočet PMR. Touto základnou se od 12. 7. 2001 rozumí právě objem závazků dané instituce, do kterého se započítávají především vklady od nebankovních subjektů, jejichž splatnost nepřevyšuje dva roky. Všechny peněžní instituce jsou povinny udržovat na účtech PMR denní zůstatek, který je v průměru za udržovací období (toto období trvá přibližně 1 měsíc) roven minimálním PMR stanoveným na dané udržovací období. Od 12. 7. 2001 jsou prostředky na účtu PMR peněžním institucím úročeny dvoutýdenní repo sazbou centrální banky (dříve tyto prostředky nebyly úročeny).⁷ Funkce PMR jako měnověpolitického nástroje není v současné době nijak významná, ale slouží jako

---

⁵ RAIS, K., DRDLA, M. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.

⁶ RAIS, K., DRDLA, M. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.

⁷ *Nástroje měnové politiky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.

„polštář“ zajišťující plynulost mezibankovního platebního styku v Zúčtovacím centru ČNB.⁸

Centrální banka v roce 1999 dokončila proces postupného snižování sazby PMR na úroveň 2 %, která je shodná s výší sazby PMR stanovenou Evropskou centrální bankou pro banky v Hospodářské a měnové unii.⁹

2.5 Operace na volném trhu

„Cílem operací na volném trhu je usměrňovat vývoj úrokových sazeb v ekonomice.“¹⁰ Hlavní formou operací na volném trhu jsou repo operace prováděné v podobě tendrů. Banky při operacích na volném trhu ukládají u centrální banky své nevyužité prostředky. Tyto operace jsou nejčastěji prováděny na dobu 14 dnů, proto se uvádí dvoutýdenní repo sazba neboli 2T repo sazba. Centrální banka poskytne jako protihodnotu bankám své cenné papíry (státní dluhopisy) nebo pokladniční poukázky. Po uplynutí doby splatnosti se cenné papíry centrální bance vrátí a ona zaplatí bankám úrok ve výši repo sazby. Pokud je tedy nastavena vyšší repo sazba, mají banky větší zájem ukládat své volné prostředky. Při vyšší repo sazbě dochází ke snížení peněz v oběhu, využívá se tedy jako restriktivní způsob politiky. Pokud by naopak bylo potřeba zvýšit množství peněz v oběhu, využije se expanzivní politika a repo sazba se sníží.

V některých případech jsou v závislosti na odhadech vývoje likvidity v bankovním sektoru prováděny repo operace (repo tendry) s dobou splatnosti kratší než 14 dní. V současné době slouží tyto repo operace pouze k odčerpávání likvidity. Repo tendry jsou prováděny s tzv. variabilní sazbou, což znamená, že vyhlášená dvoutýdenní repo sazba slouží jako maximální limitní sazba, za kterou mohou být banky v repo tendru uspokojovány.¹¹ Nabídky bank jsou vypořádány podle americké aukční procedury, tzn., že centrální banka přijme přednostně nabídky požadující nejnižší úrokovou sazbu, a to až do výše predikovaného přebytku likvidity na daný den. V případě, že objem objednaný bankami přesáhne predikovaný přebytek likvidity, centrální banka nabídky za nejvyšší sazby buď zcela odmítne, nebo proporcionálně zkrátí. Repo tendr je obvykle prováděn třikrát týdně s vyhlášením kolem 9:30 hodin.

⁸ *Nástroje měnové politiky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.

⁹ *Nástroje měnové politiky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.

¹⁰ *Nástroje měnové politiky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.

¹¹ *Nástroje měnové politiky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.

Banky mají možnost ve stanovené době předávat své objednávky, tj. objem a požadovanou úrokovou sazbu. Minimální akceptovatelný objem je 300 mil. Kč a dále celé násobky 100 mil. Kč.¹²

Jako doplňkový nástroj využívá centrální banka tříměsíční repo tendr. V něm přijímá likviditu na období tři měsíců. Tento repo tendr probíhá opět podle americké aukční procedury. Tříměsíční repo sazba má pro tento tendr podobu sazby peněžního trhu, která je aktuální v době vypsání tendru. Poslední tříměsíční tendr byl vypsán v lednu 2001, v současnosti se nevyužívá.¹³

Dalším nástrojem, který může centrální banka použít v rámci operací na volném trhu, jsou nástroje jemného ladění. Ty probíhají formou devizových operací a operací s cennými papíry. Používají se v případech nečekaných krátkodobých výkyvů v likviditě trhu, kdy je ohrožena stabilita vývoje úrokových sazeb. V praxi se tento nástroj používá spíše výjimečně.¹⁴

2.6 Automatické facility

„Automatické facility slouží k poskytování nebo ukládání likvidity přes noc (overnight, O/N). Protože se z hlediska bank jedná o permanentní možnost uložení resp. zapůjčení peněz, vytvářejí úrokové sazby uplatňované u těchto dvou facility koridor, v němž se pohybují krátkodobé sazby na peněžním trhu (a také dvoutýdenní repo sazba).“¹⁵

Depozitní facility poskytuje bankám možnost uložit přes noc u centrální banky bez zajištění svou přebytečnou likviditu. Banka má na přístup do depozitní facility nárok, pokud požádá o uzavření obchodu Odbor korunových a devizových intervencí centrální banky nejpozději 15 minut před uzávěrkou účetního dne systému CERTIS (systém, ve kterém jsou u České národní banky vedeny účty bank pro mezibankovní platební styk). Minimální objem je 10 mil. Kč. Částky nad touto hranicí jsou přijímány bez dalších omezení. Depozita se úročí diskontní sazbou. Diskontní sazba představuje dolní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu.¹⁶

---

¹² *Nástroje měnové politiky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.

¹³ *Nástroje měnové politiky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.

¹⁴ *Nástroje měnové politiky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.

¹⁵ *Nástroje měnové politiky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.

¹⁶ *Nástroje měnové politiky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.

Marginální zápůjční facility poskytuje bankám, jež mají s centrální bankou uzavřenou rámcovou repo smlouvu, možnost vypůjčit si přes noc od centrální banky formou repo operace likviditu. Banka má přístup do zápůjční facility, pokud požádá o uzavření obchodu Odbor korunových a devizových intervencí centrální banky nejpozději 25 minut před uzávěrkou účetního dne systému CERTIS. Minimální objem je 10 mil. Kč. Částky nad touto hranicí jsou poskytovány bez dalších omezení. Finanční prostředky v rámci marginální zápůjční facility jsou úročeny lombardní sazbou. Tato facility je bankami využívána minimálně, vzhledem k trvalému přebytku likvidity. Lombardní sazba znamená horní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu. Centrální banka je kdykoliv oprávněna z mimořádných měnověpolitických důvodů dočasně omezit nebo zcela pozastavit poskytování lombardních úvěrů.¹⁷

2.7 Konverze a swapy cizích měn

Centrální banka může využívat k ovlivňování bank nákupu a prodejů (tzv. konverzí) cizích měn za měnu tuzemskou, nebo kombinovat nákup či prodej cizí měny s jejím termínovým prodejem nebo nákupem za předem pevně stanovený měnový kurz (tzv. devizové swapy). „Nákup cizí měny centrální bankou od bank zvyšuje likvidní rezervy bank a shodně jako při nákupu cenných papírů zvyšuje úvěrovou kapacitu bank. Prodej cizí měny centrální bankou bankám má opačný účinek.“¹⁸

---

¹⁷ *Nástroje měnové politiky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.

¹⁸ RAIS, K., DRDLA, M. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999., s. 21.

3 Vznik a vývoj České národní banky a její politika

Česká národní banka (dále jen ČNB) je centrální bankou České republiky. Právní předpoklady pro její vznik byly vytvořeny ještě za existence Československa. Oficiálně vznikla ČNB k 1. 1. 1993 vyčleněním z dosavadní Státní banky Československé. Je právnickou osobou ve vlastnictví státu, nezapisuje se do obchodního rejstříku. Její postavení je zakotveno v Ústavě (Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.), která zaručuje její nezávislost. Ve své činnosti se řídí Zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v platném znění a dalšími právními předpisy. Tento zákon specifikuje cíle, organizaci, nástroje, pravomoci a principy hospodaření ČNB. Do činnosti ČNB je možno zasahovat pouze na základě zákona. Za svá rozhodnutí je ČNB odpovědná pouze parlamentu. ČNB má hlavní sídlo v Praze (Příloha I) a sedm regionálních poboček v Praze, Ústí nad Labem, Plzni, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Brně a Ostravě.

3.1 Historie vzniku centrální banky na našem území

První centrální bankou na našem území byla banka na území Rakouska-Uherska – Privilegovaná Rakouská národní banka. Vznikla k 1. 6. 1816. V roce 1817 získala emisní monopol na území Rakouska. Kromě ní však mohlo emitovat peníze ještě ministerstvo financí. V roce 1841 byla banka převedena pod kontrolu vlády, což posílilo význam ministerstva financí v oblasti emise bankovek. V roce 1867 se začaly bankovky vydané Rakouskou národní bankou přijímat i na území Uherska a v roce 1878 byla založena nová centrální banka – Rakousko-Uherská banka.

Po vzniku samostatné Československé republiky vykonávalo některé funkce centrální banky ministerstvo financí. V roce 1926 byla založena Národní banka Československá a tyto funkce převzala. Svou činnost ukončila v roce 1950, kdy byla nahrazena Státní bankou československou. Ta vznikla jako hybrid centrální, komerční a investiční banky. Kromě běžných funkcí centrální banky vykonávala i některé funkce nestandardní, např. zabezpečovala pokladní plnění státního rozpočtu, podílela se na regulaci a kontrole mzdového vývoje a stanovovala zásady pro poskytování a přijímání zahraničních úvěrů.¹⁹ Po rozdělení Československa vznikla k 1. 1. 1993 Česká národní

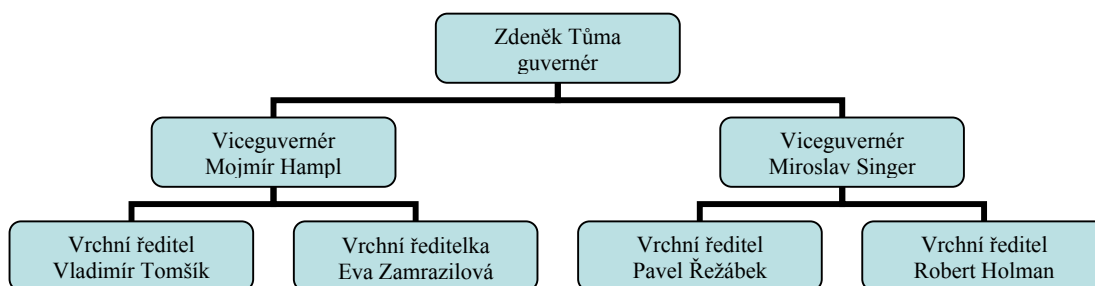
¹⁹ MERVART, J. *České banky v kontextu světového vývoje*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1998. 162 s. ISBN 80-7106-236-7.

banka.²⁰ Příloha II ukazuje jednotlivé představitele centrální banky na našem území od roku 1926 do současnosti.

3.2 Organizace a struktura ČNB

Nejvyšším řídicím orgánem ČNB je sedmičlenná bankovní rada. V jejím čele stojí guvernér, dále dva viceguvernéři a čtyři vrchní ředitelé. Všichni členové bankovní rady jsou jmenováni prezidentem republiky na obnovitelné období šesti let.²¹ Bankovní rada zasedá pravidelně osmkrát ročně (na konci měsíců února, března, května, června, srpna, září, listopadu a prosince). Strukturu a obsazení bankovní rady ČNB zobrazuje obrázek č. 1. Z hlediska organizační struktury se ČNB skládá ze čtrnácti sekcí a čtyř samostatných odborů (Příloha III). Ředitelé sekcí a samostatných odborů jsou ze své činnosti odpovědní bankovní radě. Tento způsob řízení umožňuje bankovní radě, aby svoji činnost soustředila na měnovou politiku země.

Obrázek č. 1: Bankovní rada ČNB v roce 2009

Guvernér Zdeněk Tůma byl prvně do funkce jmenován v roce 2000 prezidentem Václavem Havlem. Bankovní rada v současném složení byla již jmenována prezidentem Václavem Klausem, což se projevilo změnou přístupu v otázce eura.

3.3 Úkoly ČNB

Česká národní banka určuje a prosazuje měnovou politiku státu. Jejím hlavním úkolem je péče o cenovou stabilitu. Tento úkol je právně kodifikován v ustanoveních článku 98 Ústavy ČR a § 2 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v platném znění. ČNB má za úkol rovněž podporovat obecnou hospodářskou politiku vlády

²⁰ REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví*. 2. vyd. Praha : Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1.

²¹ *O České národní bance*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/>.

vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu (pokud tím není dotčen hlavní cíl), tzn. volit takovou úroveň úrokových sazeb, která bude držet inflaci na nízké a stabilní úrovni, aniž by se tím tempo růstu ekonomiky zbytečně zpomalovalo nebo naopak přehnaně urychlovalo.²²

Dalšími úkoly ČNB jsou:

- emise peněz,
- sledování množství peněz v oběhu,
- stanovování pravidel pro platební styk,
- provádění zúčtování mezi bankami,
- bankovní dohled nad činností komerčních bank,
- vedení účtu státního rozpočtu,
- vedení účtů organizací napojeným na státní rozpočet jako jsou Česká správa sociálního zabezpečení, finanční úřady, úřady práce, příspěvkové organizace, státní fondy, účty napojené na rozpočet Evropských společenství apod.,
- správa měnových rezerv (ve zlatě, v devizách, obchoduje s CP),
- poskytování úvěrů ostatním bankám,
- vykonávání dohledu nad finančním trhem,
- hospodaření s majetkem, který jí byl svěřen státem.

Obdobnou úlohu zastávají centrální banky ve většině zemí s tržní ekonomikou.

3.4 Bilance ČNB

Bilance České národní banky je tvořena aktivy a pasivy. Jejich struktura závisí na míře využívání měnověpolitických nástrojů, úrovni vazeb mezi centrální bankou a komerčními bankami, míře devizových rezerv, zapojení centrální banky do mezinárodních institucí.²³

3.4.1 Aktiva ČNB

Mezi aktiva patří zlato, pohledávky vůči Mezinárodnímu měnovému fondu (dále jen MMF), pohledávky vůči zahraničí, pohledávky vůči tuzemským bankám, úvěry poskytnuté klientům, tuzemské cenné papíry a účasti, běžné hospodaření státního

---

²² *O České národní bance*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/>.

²³ RAIS, K., DRDLA, M. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.

rozpočtu, ostatní pohledávky vůči státnímu rozpočtu, pokladna, ostatní aktiva, cenné papíry a účasti v korunách.²⁴

3.4.2 Pasiva ČNB

Mezi pasiva patří emise oběživa, závazky vůči MMF, závazky vůči zahraničí, závazky vůči tuzemským bankám, vklady klientů, emitované tuzemské cenné papíry, běžné hospodaření státního rozpočtu, ostatní závazky vůči státnímu rozpočtu, základní jmění, fondy a rezervy banky, ostatní pasiva.²⁵

3.5 Měnová politika ČNB

Od ledna roku 1998 uskutečňuje ČNB svou měnovou politiku v režimu cílování inflace. Jednoduše řečeno usiluje o to, aby se inflace pohybovala na úrovni vyhlášeného inflačního cíle. Tento režim má některé významné přednosti, především to, že je zaměřen přímo na kontrolu inflace, což je veličina, která je uvedena v zákoně.²⁶

Měnověpolitická rozhodnutí ČNB se neřídí současnou situací, nýbrž prognózou budoucího vývoje. Tuto prognózu sestavuje tým specialistů v rámci tzv. predikčního týmu ČNB. Její vytvoření trvá zhruba jeden měsíc a sestavuje se jednou za čtvrtletí. Prognóza se předkládá bankovní radě jako tzv. Situační zpráva o hospodářském a měnovém vývoji. Důvodem využívání prognóz je zpoždění mezi měnověpolitickým opatřením a jeho dopadem na inflaci. Horizontem měnové politiky, tj. období, na které se ČNB soustředí při svých prognózách, je období vzdálené 12-18 měsíců od současnosti. „Prognóza vývoje inflace a celé ekonomiky vychází ze současné situace a z dosavadního vývoje, ale také z předpokladů o budoucím vývoji některých významných veličin a z několika modelů české ekonomiky. Výsledky, které tyto modely poskytnou, jsou dále předmětem diskuzí a případných úprav ze strany expertů ČNB.“²⁷ Modely jsou založeny na poznatcích ČNB o tom, jak silně a s jakým zpožděním se v různých oblastech ekonomiky a v inflaci projevuje inflace a hospodářský růst v zahraničí, světové ceny surovin, administrativní rozhodnutí českého státu a kdy se projeví změny úrokových sazeb ČNB.²⁸

---

²⁴ RAIS, K., DRDLA, M. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.

²⁵ RAIS, K., DRDLA, M. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.

²⁶ *Měnová politika České národní banky*. Praha : Česká národní banka, 2008. 4 s.

²⁷ *Měnová politika České národní banky*. Praha : Česká národní banka, 2008. s. 2.

²⁸ *Měnová politika České národní banky*. Praha : Česká národní banka, 2008. 4 s.

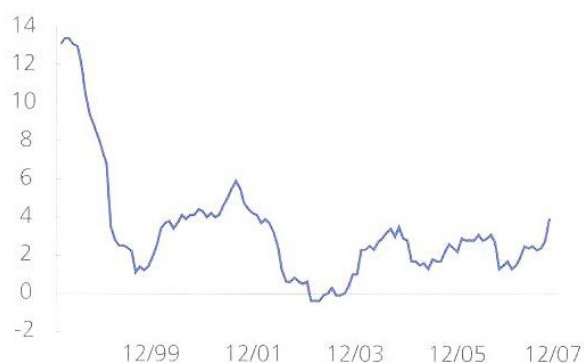
Klientské úrokové sazby, za které si mohou domácnosti a firmy půjčovat a ukládat peníze v komerčních bankách, jsou nejvýznamnější cestou, přes kterou se změna úrokových sazeb ČNB promítne do ekonomiky. Tyto úrokové sazby se mění v závislosti na změnách sazeb ČNB. Základním modelem je tzv. čtvrtletní predikční model. Ten zachycuje ve zjednodušené podobě i chování centrální banky v souladu s jejími zákonnými cíli. Součástí celkové prognózy je také prognóza vývoje úrokových sazeb. Tato prognóza ukazuje, jaká úroková politika ČNB by odpovídala danému výhledu vývoje ekonomiky a stanovenému inflačnímu cíli.²⁹ Může se však také stát, že skutečný vývoj úrokových sazeb se odchýlí od prognózovaného, a to např. v důsledku zjištění nových informací. Prognóza proto není ze strany ČNB závazná ve věci nastavení současných nebo budoucích úrokových sazeb.

Inflace se může na určitou dobu ocitnout mimo pásmo inflačního cíle a to i přes pečlivě uvážená měnověpolitická rozhodnutí. Stát se tak může tehdy, pokud rozhodnutí vychází z prognóz, které nekorespondují se skutečností. Předpovídání ekonomického vývoje je velmi obtížné, proto je u všech prognóz pravděpodobnost, že se z větší či menší části nenaplní.

ČNB cíluje inflaci z několika důvodů. Jedním z nich je těžko předvídatelná cena surovin a potravin na světových trzích, která je pro míru inflace v ČR významná. Vývoj inflace v ČR v letech 1999-2007 byl poměrně kolísavý, jak je vidět na obrázku č. 2.

Obrázek č. 2: Vývoj inflace v ČR v letech 1999-2007³⁰

OBRÁZEK 2
Vývoj inflace v ČR (meziroční růst spotřebitelských cen)

²⁹ *Měnová politika České národní banky*. Praha : Česká národní banka, 2008. 4 s.

³⁰ *Měnová politika České národní banky*. Praha : Česká národní banka, 2008. 4 s.

K uskutečnění svých měnověpolitických rozhodnutí využívá ČNB především nepřímé, neadministrativní nástroje. Znamená to, že svoji měnovou politiku vykonává formou transakcí komerčním bankám a formuluje podmínky tak, aby tyto banky mohly dalším partnerům nabízet transakce za podmínek, které jsou podle ČNB v danou chvíli příznivé. Tímto mechanismem a cestami (jako klientské úrokové sazby) se měnověpolitické záměry ČNB šíří do ekonomiky.

Z hlediska parametrů a struktury nástrojů ČNB již došlo k téměř úplnému sladění s měnověpolitickými nástroji Evropské centrální banky. ČNB je nyní součástí tzv. Evropského systému centrálních bank, do kterého se zařadila vstupem ČR do Evropské unie (dále jen EU). Účast v tomto systému stále dovoluje ČNB vykonávat samostatnou měnovou politiku. Toto se však změní přijetím eura a přistoupením k eurozóně. Poté již nebude ČNB moci vykonávat měnovou politiku jako dosud, ale jako člen eurozóny bude mít obdobné principy fungování měnové politiky jako ostatní členské státy EU. Aby bylo možné sjednotit měnovou politiku členských států, bylo potřeba nastavit kritéria, která by státy přiblížila na stejnou úroveň ekonomiky. Byla proto přijata tzv. Maastrichtská kritéria (Příloha IV), jejichž splněním se stát stává členem eurozóny.³¹ Česká ekonomika dnes již většinu požadavků splňuje. Jak ČNB uvádí, přistoupení ČR k eurozóně posílí makroekonomickou stabilitu české ekonomiky a celkově povede k urychlení reálné konvergence české ekonomiky k ekonomikám EU. ČNB je proto přesvědčena, že by ČR měla přistoupit k eurozóně, jakmile pro to budou vytvořeny ekonomické podmínky. Nezbytným předpokladem je zejména reforma systému veřejných financí a prohloubení strukturálních reforem, jako je například zlepšení fungování trhu práce.³²

3.6 Nezávislost ČNB

Důležitou podmínkou úspěšné realizace měnové politiky je nezávislost ČNB. Ta je upravena v Zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v platném znění. § 6 tohoto zákona zakazuje členům bankovní rady ČNB, aby byli volenými poslanci, členy vlády apod., aby nebyla ohrožena jejich nezávislost.

Nezávislost chrání ČNB zejména před případným politickým tlakem – například v období před volbami – na přijetí kroků rozdmýchávajících krátkodobý ekonomický růst. „Takové kroky by se v delším období projevíly nežádoucím růstem inflace, zatímco růst ekonomické aktivity by se vrátil na původní úroveň nebo – v důsledku

---

³¹ *Měnová politika České národní banky*. Praha : Česká národní banka, 2008. 4 s.

³² *Měnová politika České národní banky*. Praha : Česká národní banka, 2008. 4 s.

zvýšené inflace – dokonce na úroveň nižší.³³ Nezávislost je tedy důležitá hlavně pro udržení cenové stability, neboť vysoká a nestabilní inflace má pro vývoj ekonomiky negativní důsledky.

Vysoká míra nezávislosti ČNB je doprovázena vysokou transparentností její měnové politiky. Veřejnost je průběžně seznamována s hlavním cílem měnové politiky ČNB i s podstatou režimu cílování inflace, jehož prostřednictvím je hlavní cíl naplňován. ČNB průběžně informuje veřejnost o výši inflačního cíle, o prognózách inflace a jejich rizicích i o měnověpolitických opatřeních a důvodech, které ČNB k jejich realizaci vedly. Využívá k tomu nejen pravidelné čtvrtletní Zprávy o inflaci, které jsou předkládány Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR a vyvěšovány na internetové stránce ČNB, ale i prezentace v tisku, přednášky, vystoupení členů bankovní rady apod.

Nezávislost ČNB lze rozdělit na oblasti personální, institucionální, funkční a finanční.

Personální nezávislost znamená omezení politických tlaků při jmenování a odvolávání členů bankovní rady. Sedmičlennou bankovní radu ČNB jmenuje a odvolává prezident republiky bez asistence vlády. Zákon rovněž exaktně vymezuje důvody pro případné odvolání členů bankovní rady (neplnění zákonem stanovených podmínek pro výkon funkce, nevykonávání své funkce po dobu delší než 6 měsíců či vážné pochybení).

Institucionální nezávislost spočívá v tom, že bankovní rada ČNB při plnění svých zákonem stanovených cílů a výkonu svých dalších činností nesmí přijímat ani vyžadovat pokyny od prezidenta, Parlamentu, vlády či jakýchkoli jiných subjektů.

Funkční nezávislost spočívá v autonomii ČNB při formulování inflačních cílů a nástrojů k jejich dosažení. Kurzový režim je ČNB povinna stanovovat po projednání s vládou, ale nesmí tím však být ohrožen její hlavní měnový cíl. O zásadách a opatřeních měnové a fiskální politiky se ČNB a vláda vzájemně informují.

Finanční nezávislost spočívá v zákazu přímého financování veřejného sektoru a jím řízených subjektů. ČNB hospodaří podle rozpočtu schváleného bankovní radou, který je členěn tak, aby byly zřejmé investiční a provozní výdaje. ČNB je povinna po skončení hospodářského roku zpracovat účetní uzávěrku a nechat ji ověřit externím auditorem. Z té pak vychází roční zpráva o výsledku hospodaření, která je překládána

---

³³ *Měnová politika České národní banky*. Praha : Česká národní banka, 2008. 4 s.

Parlamentu. ČNB je rovněž povinna pravidelně zveřejňovat dekadní výkazy o své finanční pozici.

V roce 2000 proběhla novela Zákona o ČNB č. 442/2000. Cílem novely byla legislativní úprava postavení Evropské centrální banky. Některé změny zavedené do této novely však od ledna 2001 výrazně omezovaly nezávislost ČNB.³⁴ „Jednalo se především o to, že:

- záležitosti týkající se inflačního cíle a kurzového režimu měly být konzultovány s vládou a jejich stanovení mělo být vázáno na dosažení dohody s vládou,
- bankovní rada měla schvalovat pouze rozpočet pro činnosti spojené se zabezpečováním hlavního měnového cíle, zatímco její provozní a investiční rozpočet měla schvalovat Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR.³⁵

Součástí novely byl i návrh změny na nový mechanismus jmenování členů bankovní rady. Ty měl na základě návrhu vlády jmenovat prezident republiky. Tyto úpravy však nebyly pozitivně přijaty ani odbornou veřejností ani významnými mezinárodními institucemi, např. Mezinárodním měnovým fondem, Evropskou komisí nebo Evropskou centrální bankou. Ústavní soud tyto úpravy zrušil od 3. 8. 2001, z důvodu neústavnosti. V květnu 2002 pak vešla v platnost novela Zákona o ČNB č. 127/2002, která vrátila vše do stavu před novelou z roku 2000. ČNB tak zůstala nezávislá na politických strukturách.³⁶

3.7 Spory ČNB a vlády

Spory mezi vládou a centrální bankou jsou poměrně časté a jejich příčinou je odlišné poslání těchto institucí a odlišná náplň jejich činnosti. Vláda chce dosahovat co nejvyššího růstu ekonomiky, naproti tomu ČNB chce dosáhnout co nejnižší inflace.

Výše uvedenou situaci si můžeme přiblížit na následujícím příkladu: pokud chce vláda podpořit hospodářský růst, zajistí růst státních výdajů. Zvýšené státní výdaje se však s časovým zpožděním objeví v růstu cen a tudíž i v růstu inflace. ČNB na tuto situaci reaguje tím, že zvýší úrokové sazby a tím sníží nejen inflaci, ale i hospodářský růst. Z tohoto příkladu plyne jediné – pokud neexistuje souhra mezi vládou a ČNB, střetává se expanzivní fiskální politika s restriktivní peněžní politikou a výsledkem je neefektivita – ekonomika roste pomaleji a inflace je nižší. Nejvhodnější řešení je nalézt

³⁴ *Nezávislost České národní banky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/faq/nezavislost_cnb.html>.

³⁵ *Nezávislost České národní banky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/faq/nezavislost_cnb.html>.

³⁶ *Nezávislost České národní banky*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/faq/nezavislost_cnb.html>.

takový mix fiskální a peněžní politiky, ve které se budou ČNB a vláda navzájem podporovat.

Ve vztahu státu a ekonomiky dominuje jednoznačně vláda. Volíme si ji ve volbách a je veřejnosti neustále na očích.³⁷ Totéž nelze říci o centrální bance. Je spíše tajemná, lidé tuší, že je oprávněna razit mince a tisknout bankovky, že dohlíží na soukromé banky, o její přesné funkci však příliš povědomí není. Ve skutečnosti může být ČNB pro hospodářství a ekonomiku mnohem důležitější než vláda. „Zatímco vláda má na ekonomiku vliv spíše v dlouhém časovém horizontu, krátkodobý ekonomický výkon je doménou centrální banky.“³⁸ Dojde-li například k recesi, je zbytečné obracet se na vládu. Ta nemá nástroje k ovlivnění ekonomiky v řádu měsíců, zatímco centrální banka ano. Důvod, proč se o centrální bance příliš nehovoří, je ten, že ekonomům se kolem ní podařilo vytvořit jistý kruh odbornosti, kterou laik nemůže pochopit.

Dokonce ani čeští odborníci nejsou zajedno ve vnímání ČNB a její politiky. Podle pana Pavla Rysky, spolupracovníka Liberálního institutu, je ČNB v podstatě monopol na vydávání peněz. Dle jeho názoru je paradoxem, že právě proti monopolům a kartelovým dohodám stát brojí a trestá je, a sám monopol vytvořil, provozuje ho a chrání ho zákonem. Právě ČNB stanovuje, kolik peněz bude v oběhu a za jakou cenu se budou nabízet. Cenou peněz je úroková míra a i ta podléhá regulaci ČNB. Důvodem monopolu ČNB by mohl být fakt, že má nástroje k provádění makroekonomické politiky a tím k udržování ekonomiky na stabilní úrovni. Proti těmto výrokům pana Rysky se však ohradil pan Zbyněk Revenda, profesor na Katedře měnové teorie a politiky VŠE v Praze. Ten naopak tvrdí, že o žádném monopolu nemůže být řeč, protože ČNB vydává bankovky a razí mince zcela přiměřeně a kvalifikovaně. Navíc převážnou většinu peněz v oběhu v současnosti tvoří bezhotovostní peníze, které jsou emitované především komerčními a dalšími bankami. „Základním způsobem emise je poskytnutí bezhotovostního úvěru nebankovnímu klientovi.“³⁹ Jsou to peníze, které mají klienti na účtu a mohou jimi platit.

Podle profesora Revendy není pravdou ani další výrok pana Rysky, a sice že ČNB stanovuje, kolik peněz bude u nás v oběhu. Peníze v oběhu jsou hotovostní

---

³⁷ RYSKA, P. *Monopol, který státu kupodivu nevadí: centrální banka*. [online]. 12. září 2008. aktualizováno 15.9.2008. [cit. 2009-03-08]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/monopol-ktery-statu-kupodivu-nevadi-centralni-banka-pck-/kavarna.asp?c=A080912_153536_kavarna_bos>.

³⁸ RYSKA, P. *Monopol, který státu kupodivu nevadí: centrální banka*. [online]. 12. září 2008. aktualizováno 15.9.2008. [cit. 2009-03-08]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/monopol-ktery-statu-kupodivu-nevadi-centralni-banka-pck-/kavarna.asp?c=A080912_153536_kavarna_bos>.

³⁹ REVENDA, Z. *Veletrh nesmyslů o centrální bance*. [online]. 22. 9. 2008. [Cit. 2009-03-08]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/veletrh-nesmyslu-o-centralni-bance-duf-/kavarna.asp?c=A080918_154712_kavarna_bos>.

a bezhotovostní. Hotovostní emituje většinou ČNB, bezhotovostní jsou emitované hlavně komerčními bankami a u nás téměř se nevyskytující emitování ČNB. Jedná se o vklady nebankovních klientů u bank a vklady bank u ČNB. ČNB nemůže stanovit vklady u bank ani kolik peněz bude v oběhu, snaží se však regulovat množství peněz v oběhu.⁴⁰

Činnosti ČNB a vlády jsou svázány zákonem. ČNB je povinna odevzdávat část svého zisku, kterou nepoužije na jiné účely, do státního rozpočtu. Zatím však využívá ČNB zisk ke tvorbě rezerv k pokrytí předchozích či budoucích ztrát. Pro lepší informovanost obou stran, jak vlády, tak ČNB, má předseda vlády možnost účastnit se zasedání bankovní rady a naopak guvernér ČNB se může účastnit zasedání vlády. Důvěryhodnost a nezávislost ČNB tím nejsou narušeny.

3.8 Reorganizace ČNB

V roce 1997 došlo k reorganizaci v ČNB na úseku struktury bankovního dohledu, s platností od prosince 1997. „Odbor analýza a inspekce bank byl rozdělen do dvou odborů bankovního dohledu, z nichž každý disponoval dvěma inspekčními odděleními a dvěma kontrolními týmy.“⁴¹ Odbor politiky bankovního dohledu měl dvě oddělení – metodické a analytické. Licenční oddělení bylo zrušeno. Vyčleněno bylo oddělení nestandardních činností, zaměřené na problematiku bank po odnětí povolení působit jako banka a na otázky související s kriminální činností v bankovním sektoru. Bylo také rozhodnuto o posílení počtu pracovníků bankovního dohledu na celkem 86 osob.⁴²

V roce 1998 došlo opět k mírné reorganizaci. Tak jak se v roce 1997 rozdělil bankovní dohled na dva odbory, nyní se opět sloučil v jeden. Vznikly čtyři odbory bankovní inspekce a odbor nestandardních činností. Bohužel se i přes opakovaná

---

⁴⁰ REVENDA, Z. *Veletrh nesmyslů o centrální bance*. [online]. 22. 9. 2008. [Cit. 2009-03-08]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/veletrh-nesmyslu-o-centralni-bance-duf-kavarna.asp?c=A080918_154712_kavarna_bos>.

⁴¹ *Přehled činnosti bankovního dohledu: 1997*. [online]. Praha: ČNB, 04. 04. 2006. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/analyticke_pub/publikace_op_prehled/publikace_op_prehled_1997.html>.

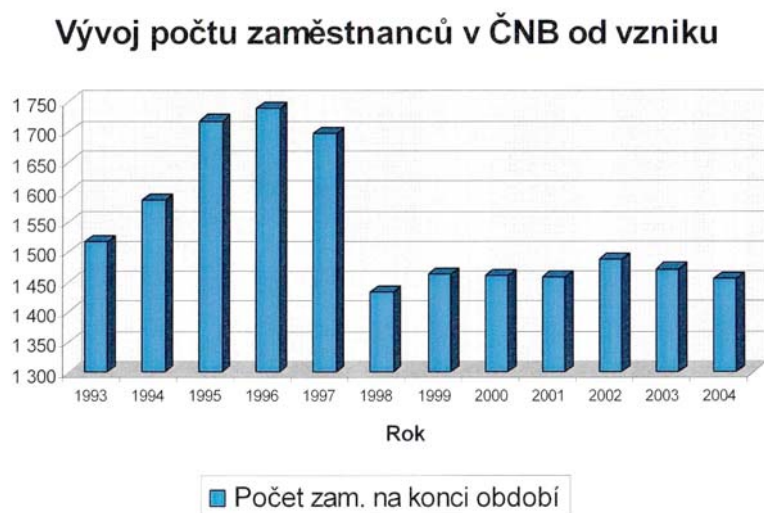
⁴² *Přehled činnosti bankovního dohledu: 1997*. [online]. Praha: ČNB, 04. 04. 2006. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/analyticke_pub/publikace_op_prehled/publikace_op_prehled_1997.html>.

výběrová řízení nepodařilo doplnit pracovníky bankovního dohledu, a tak vznikly pouze dva kontrolní týmy, které prováděly svoji činnost, místo plánovaných čtyř.⁴³

3.9 ČNB jako zaměstnavatel

Z hlediska prestiže má ČNB nejnižší fluktuaci zaměstnanců ze všech institucí v republice. Ročně přijme zhruba 10 nových pracovníků. Práce v ČNB je lukrativním zaměstnáním a i samotná ČNB si nové zaměstnance pečlivě vybírá. Graf č. 1 ukazuje vývoj počtu zaměstnanců od roku 1993 do roku 2004. V roce 1998 došlo k razantní restrukturalizaci, k tzv. Kysilkově vlně. Bylo propuštěno 17 % zaměstnanců a 42 % manažerských pozic bylo zrušeno. Od roku 1999 počet zaměstnanců v podstatě stagnoval. V roce 2005 provedla ČNB personální audit.⁴⁴ Na základě výsledků auditu snížila ČNB počet zaměstnanců na složení, které je popsáno v tabulce č. 1.

Graf č. 1: Vývoj počtu zaměstnanců v ČNB v letech 1993-2004⁴⁵

⁴³ *Přehled činnosti bankovního dohledu: 1998*. [online]. Praha: ČNB, 04. 04. 2006. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/analyticke_pub/publikace_op_p_rehled/publikace_op_prehled_1998.html>.

⁴⁴ SINGER, M. *Personální audit v ČNB*. [online]. Praha: ČNB, 23. 3. 2007. [cit. 2009-03-15]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20070323_VSE_pers_audit.pdf>.

⁴⁵ SINGER, M. *Personální audit v ČNB*. [online]. Praha: ČNB, 23. 3. 2007. [cit. 2009-03-15]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20070323_VSE_pers_audit.pdf>.

Tabulka č. 1: Složení zaměstnanců ČNB k 1. 4. 2006⁴⁶

Věk		Vzdělání		Pozice	
Pod 29	12,7 %	VŠ	40,4 %	bankovní rada	7
30 - 39	26,2 %			ředitelé sekcí a sam. útvarů	16
40 - 49	26,7 %	ZŠ	41,9 %	ředitelé poboček	7
50 - 59	31,7 %			náměstci	20
60 a více let	2,7 %	SŠ	16,7 %	ředitelé odborů	50
				poradci atp.	14

⁴⁶ SINGER, M. *Personální audit v ČNB*. [online]. Praha: ČNB, 23. 3. 2007. [cit. 2009-03-15]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20070323_VSE_pers_audit.pdf>.

4 ČNB a Evropská měnová unie

Než se vytvořila současná podoba měnové unie, prošla třemi fázemi vzniku (Obrázek č. 2).

Za první fázi měnové spolupráce se považuje rok 1979, kdy byl zřízen Evropský měnový systém (dále jen EMS) v rámci Evropského společenství. Zpočátku bylo do EMS zahrnuto šest zemí. Jeho úkolem bylo stabilizovat směnné kursy měn zúčastněných zemí, na tomto základě prohloubit ekonomické a obchodní vazby mezi členskými zeměmi a tím dále pokročit v prohlubování celého integračního procesu. Jeden z faktorů, proč EMS vznikl, byla snaha nahradit dolar, který byl do té doby klíčovou světovou měnou, ale rozpadem bretton-woodského mezinárodního měnového systému přestal být měnou stabilní. Dalším faktorem byla snaha vytvořit stabilní prostředí pro rozvoj vnitroeuropejského obchodu. Tento úkol EMS splnil, i přes zakolísání na počátku 90. let 20. století. EMS se skládal ze čtyř základních prvků – kursový (směnný) mechanismus, evropská měnová jednotka (ECU), úvěrový mechanismus pro poskytování pomoci slabým měnám a Evropský fond měnové spolupráce. V prvním desetiletí existence EMS se snížily míry inflace a došlo také k jejich sblížení. Zmenšily se rozdíly mezi úrokovými sazbami jednotlivých zemí a snížilo se kolísání kursů měn zúčastněných zemí.⁴⁷

Druhá fáze je datována od roku 1994–1998. V této fázi vznikl Evropský měnový institut (dále jen EMI), jako dočasná a přechodná instituce. Úkolem EMI bylo koordinovat měnovou politiku členských zemí, které měly zajistit, aby jejich národní centrální banky byly nezávislé.

S třetí fází přerodu na Evropskou měnovou unii se počítalo již v roce 1997, ale pouze pro ty země, které splní konvergenční kritéria. Těchto kritérií je v Maastrichtské smlouvě uvedeno pět – dvě jsou fiskální a tři měnová. Smyslem těchto kritérií je zabránit, aby rozdílný vývoj v jednotlivých částech Evropské unie neohrožoval stabilitu, která byla potřebná pro dokončení poslední fáze přerodu. Jejich úkolem je tedy sblížovat ekonomiky a hospodářské politiky členských zemí, aby bylo možné sledovat a ovlivňovat udržení kursů měn. Tato kritéria nutí členské státy, aby svoji fiskální a měnovou politiku vedly opatrně a jsou lehce kontrolovatelná. Mezi fiskální kritéria patří – rozpočtový deficit nesmí překročit 3 % HDP a celkový vnitřní dluh nesmí překročit 60 % HDP. Jsou stanoveny, aby veřejné finance nezacházely do nadměrného

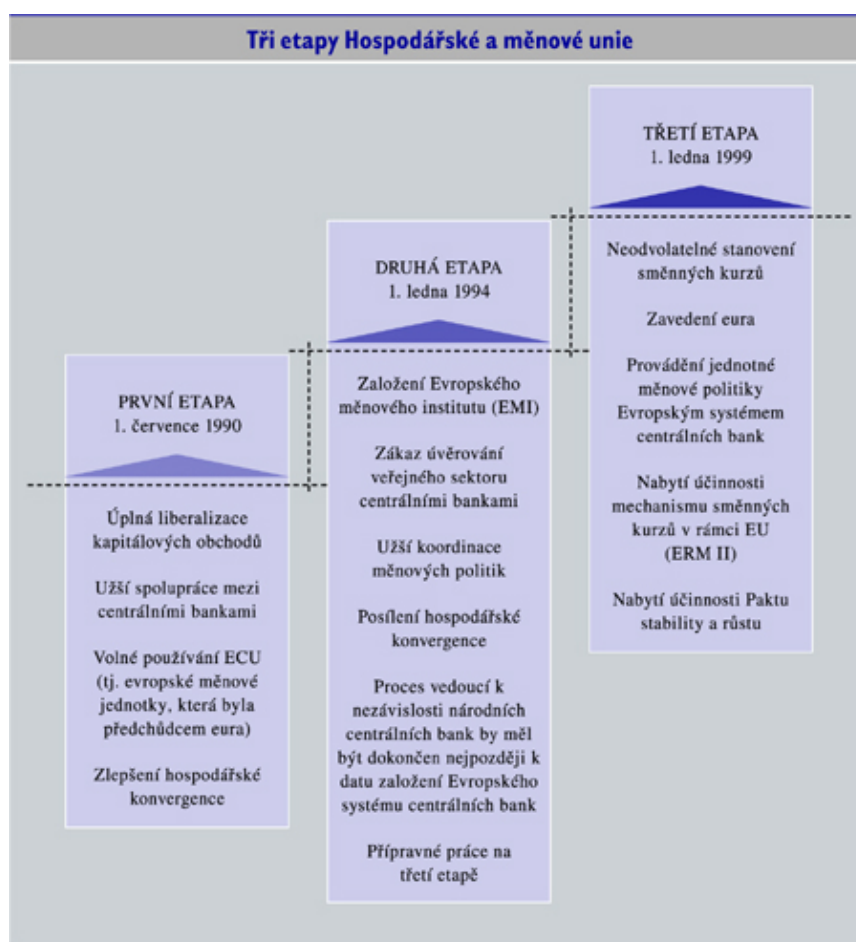
---

⁴⁷ HAD, M., URBAN, L. *První pilíř Evropské unie*. 2. vyd. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2000. 165 s. ISBN 80-85864-88-6.

schodku, aby z nich nebyla ohrožena cenová stabilita. Měnová kritéria jsou – udržení cenové stability patrné z míry inflace, která nepřevyšuje míru inflace tří členských států, které dosáhly v této oblasti nejlepších výsledků, o více než 1,5 %, udržovat stabilitu dlouhodobých úrokových sazeb, po dobu posledních dvou let udržovat stanovené rozpětí své měny v EMS bez devalvace. Do roku 1997 se však nikomu nepodařilo kritéria splnit, a tak se počátek třetí fáze odložil do roku 1999. EMS existoval do roku 1998. Nahrazen byl Evropskou měnovou unií, jejíž základy byly položeny v Maastrichtské smlouvě z roku 1992.⁴⁸

Na přechodnou dobu vznikl Evropský měnový institut a byl nahrazen institucemi Evropskou centrální bankou a Evropským systémem centrálních bank (dále jen ESCB). Vznikem ESCB přestaly členské státy EU zapojené do měnové unie a jejich instituce vykonávat samostatnou měnovou a kursovou politiku. Měnová politika se začala provádět na evropské úrovni a jednotně.

Obrázek č. 3: Fáze vzniku měnové unie⁴⁹

⁴⁸ HAD, M., URBAN, L. *První pilíř Evropské unie*. 2. vyd. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2000. 165 s. ISBN 80-85864-88-6.

⁴⁹ *Hospodářská a měnová unie*. [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-02-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.cs.html>>.

4.1 Evropská centrální banka

V Evropské unii zastává roli centrální banky Evropská centrální banka (dále jen ECB). Založena byla v roce 1998 Smlouvou o Evropské unii, sídlo má ve Frankfurtu nad Mohanem v Německu. Jejím předchůdcem byl Evropský měnový institut, který byl založen 1.1.1994 pouze jako dočasná instituce.⁵⁰ Jeho hlavním účelem bylo provádět přípravné práce pro ESCB. Úkolem ECB je řídit jednotnou měnu Evropské unie – euro a zabezpečovat stabilitu cen pro občany EU, kteří euro používají. ECB také provádí hospodářskou a měnovou politiku EU. ECB spolupracuje s ESCB, do kterého patří všech 27 zemí EU. Euro však zatím přijalo pouze 15 zemí. Tyto země vytváří tzv. eurozónu a jejich centrální banky společně s Evropskou centrální bankou tvoří tzv. eurosystém.⁵¹

ECB je naprosto nezávislá. Nemůže žádat ani přijímat instrukce od žádného jiného orgánu ani institucí.⁵² Toto pravidlo platí nejen pro ECB, ale také pro národní centrální banky eurosystému a členy jejich rozhodovacích orgánů.⁵³ „Orgány EU a vlády členských států musí tuto zásadu dodržovat a nesmí se snažit ovlivňovat ECB ani národní centrální banky.“⁵⁴

4.1.1 Orgány Evropské centrální banky

Rozhodovacími orgány eurosystému jsou Rada guvernérů, Výkonná rada a Generální rada. Tyto orgány přijímají usnesení, která připravuje a provádí ECB v úzké spolupráci s národními centrálními bankami.

Nejvyšším rozhodovacím orgánem ECB je Rada guvernérů. Tvoří ji šest členů Výkonné rady a guvernéri patnácti centrálních bank eurozóny. Radě guvernérů předsedá prezident ECB.⁵⁵ Jejím hlavním úkolem je definovat měnovou politiku eurozóny, především určovat úrokové sazby, za kterých mohou obchodní banky obdržet peníze od centrální banky.

---

⁵⁰ *Mezinárodní vztahy*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 19. 12. 2008]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/ecb_escb/index.html>.

⁵¹ *Evropská centrální banka* [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-03-02]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu/institutions/financial/ecb/index_cs.htm>.

⁵² HAD, M., URBAN, L. *První pilíř Evropské unie*. 2. vyd. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2000. 165 s. ISBN 80-85864-88-6.

⁵³ *Evropská centrální banka* [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-03-02]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu/institutions/financial/ecb/index_cs.htm>.

⁵⁴ *Evropská centrální banka* [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-03-02]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu/institutions/financial/ecb/index_cs.htm>.

⁵⁵ *Evropská centrální banka* [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-03-02]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu/institutions/financial/ecb/index_cs.htm>.

Výkonná rada se skládá z prezidenta ECB, viceprezidenta a čtyř dalších členů, kteří jsou jmenováni na základě společné dohody prezidentů či předsedů vlád zemí eurozóny.⁵⁶ Funkční období členů Výkonné rady je osmileté a není obnovitelné.⁵⁷ Výkonná rada má odpovědnost za provádění měnové politiky, za vydávání pokynů národním centrálním bankám a za každodenní řízení ECB. Přípravuje rovněž zasedání Rady guvernérů⁵⁸.

Třetím rozhodovacím orgánem ECB je Generální rada. Tvoří ji prezident, viceprezident ECB a guvernéři národních centrálních bank všech 27 členských států EU. Generální rada má na starosti poradenskou a koordinační činnost ECB a pomáhá připravovat budoucí rozšíření eurozóny.⁵⁹

Prezidentem ECB se v listopadu roku 2003 stal Jean-Claude Trichet z Francie.

4.1.2 Úkoly Evropské centrální banky

„Jedním z hlavních úkolů ECB je udržovat cenovou stabilitu v eurozóně tak, aby se kupní síla eura nesnižovala v důsledku inflace. Cílem ECB je zajistit, aby meziroční zvýšení spotřebitelských cen bylo nižší, ale blížilo se 2 % ve střednědobém výhledu.“⁶⁰ Ke splnění tohoto cíle využívá ECB dva způsoby. Prvním je kontrola množství peněz v oběhu a druhým monitorování cenových trendů. Kontrolou množství peněz v oběhu se brání ECB proti inflaci. Pokud by toto množství peněz v oběhu bylo příliš velké ve srovnání s množstvím zboží a služeb, došlo by k inflaci. Kromě toho využívá banka tento způsob k určování úrokových sazeb v rámci eurozóny. Druhým způsobem banka posuzuje rizika, která by mohla ovlivnit cenovou stabilitu v eurozóně.⁶¹

4.1.3 Základní kapitál a devizové rezervy Evropské centrální banky

Jedinými držiteli základního kapitálu a upisovateli Evropské centrální banky jsou národní centrální banky. „Upsání kapitálu se děje podle klíče stanoveného podle odpovídajícího podílu HDP a počtu obyvatel daného členského státu Unie na celkovém

---

⁵⁶ *Evropská centrální banka* [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-03-02]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu/institutions/financial/ecb/index_cs.htm>.

⁵⁷ HAD, M., URBAN, L. *První pilíř Evropské unie*. 2. vyd. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2000. 165 s. ISBN 80-85864-88-6.

⁵⁸ *Evropská centrální banka* [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-03-02]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu/institutions/financial/ecb/index_cs.htm>.

⁵⁹ *Evropská centrální banka* [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-03-02]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu/institutions/financial/ecb/index_cs.htm>.

⁶⁰ *Evropská centrální banka* [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-03-02]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu/institutions/financial/ecb/index_cs.htm>.

⁶¹ *Evropská centrální banka* [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-03-02]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu/institutions/financial/ecb/index_cs.htm>.

HDP a celkovém počtu obyvatel Společenství.⁶² Základní kapitál ECB tvoří zhruba 4 mld. euro. Důvodem je splacení základního kapitálu národními centrálními bankami členských států, kterých v době, kdy o tomto kroku rozhodla Rada guvernérů na svém prvním zasedání dne 9. 6. 1998, bylo jedenáct. Splacení proběhlo v plném rozsahu podle upsání dle výše zmíněného klíče.⁶³

„Národní centrální banky poskytují ECB devizové rezervy i mimo měn svých států, eura a rezerv v MMF, a to až do částky ekvivalentní 50 mld. euro.“⁶⁴ Výše příspěvků jednotlivých národních centrálních bank jsou určeny úměrně podle jejich podílu na upsaném kapitálu ECB. Za tyto příspěvky připisuje ECB ve prospěch centrálních národních bank pohledávku ve výši rovnající se jejich příspěvku. „ECB má plné právo držet a spravovat devizové rezervy, které na ni byly takto převedeny, a používat je k cílům stanoveným ve statutu ESCB.“⁶⁵ Tento statut obsahuje konkrétní ustanovení o výpočtu částek rozhodujících pro rozdělení zisku mezi akcionáře ESCB.

4.2 Evropský systém centrálních bank

Evropský systém centrálních bank (Organisation of the European System of Central Banks) byl zřízen k 1. 1. 1999. ESCB se skládá z národních centrálních bank členských států EU a z Evropské centrální banky. Je podobný systému vybudovanému v USA – Federálnímu rezervnímu systému. Členem ESCB je také Česká národní banka.⁶⁶

Národní centrální banky členských států EU, které nejsou účastny v Hospodářské a měnové unii, mají v rámci ESCB zvláštní status: mohou pokračovat v uskutečňování vlastní národní měnové politiky. Z toho důvodu se neúčastní

---

⁶² *Evropský systém centrálních bank* [online]. Praha: Czech Trade, 14.02.2006. [cit. 2009-02-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/evropsky-system-centralnich-bank-escb-a/1000723/5583/>>.

⁶³ *Evropský systém centrálních bank* [online]. Praha: Czech Trade, 14.02.2006. [cit. 2009-02-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/evropsky-system-centralnich-bank-escb-a/1000723/5583/>>.

⁶⁴ *Evropský systém centrálních bank* [online]. Praha: Czech Trade, 14.02.2006. [cit. 2009-02-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/evropsky-system-centralnich-bank-escb-a/1000723/5583/>>.

⁶⁵ *Evropský systém centrálních bank* [online]. Praha: Czech Trade, 14.02.2006. [cit. 2009-02-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/evropsky-system-centralnich-bank-escb-a/1000723/5583/>>.

⁶⁶ RAIS, K., DRDLA, M. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.

rozhodovacího procesu, který se týká jednotné měnové politiky pro eurozónu, ani nesmí uskutečňovat odpovídající rozhodnutí.⁶⁷

Základními úkoly ESCB jsou: definovat a uskutečňovat měnovou politiku EU, podporovat hladký chod platebních systémů, spravovat oficiální rezervy cizích měn členských států a provádět devizové operace.

Evropská centrální banka shromažďuje pomocí národních centrálních bank od kompetentních národních orgánů nebo od ekonomických subjektů statistická data, s jejichž pomocí je schopna plnit úkoly ESCB.

ESCB tvoří systém nezávislý na ostatních institucích. Žádný člen rozhodovacích orgánů nesmí při vykonávání svých úkolů žádat ani přijímat pokyny od vnějších orgánů. Těmito orgány jsou myšleny instituce Společenství a jejich orgány a vlády členských států. To samé platí pro členy ECB a členy národních centrálních bank.

---

⁶⁷ *Evropský systém centrálních bank* [online]. Praha: Czech Trade, 14.02.2006. [cit. 2009-02-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/evropsky-system-centralnich-bank-escb-a/1000723/5583/>>.

5 Měnová politika USA a Velké Británie

Angloamerické bankovníctví se označuje jako specializované. Hlavním znakem tohoto systému jsou vysoce rozvinuté kapitálové trhy, které jsou schopné konkurovat komerčnímu bankovníctví. Základními předpoklady jeho hladkého fungování jsou jasná a transparentní pravidla finančních transakcí, mechanismy zaručující jejich bezpečnost, silný dozor nad bankami a obchodníky s cennými papíry, zveřejňování informací o dlužnících a účastnících obchodů. Specializace s sebou ale přináší, zejména do regulačních mechanismů, značnou složitost. Příkladem tohoto specializovaného bankovníctví je USA a Velká Británie.⁶⁸

5.1 Federální rezervní systém a měnová politika USA

Centrální bankou Spojených států je Federální rezervní systém (často nazývaný Fed). Jeho funkcí je kontrola nabídky peněz v ekonomice a určování výše úrokových sazeb. Hlavními cíli Fedu jsou stálý růst národního produktu a nízká nezaměstnanost. Sídlem banky bank je Washington. Fed vznikl v roce 1913 jako vyústění bankovních panik, kterými bylo 19. století sužováno. Federální rezervní systém je tvořen 12 regionálními Federálními rezervními bankami, které sídlí ve velkých městech jako New York, Chicago, Dallas, San Francisco nebo Richmond. Každá Federální rezervní banka dohlíží nad bankami ve své oblasti a řídí jejich bankovní operace.⁶⁹ Fed je nezávislá vládní agentura. Je sice korporací ve vlastnictví komerčních bank, ale na jeho nezávislosti to nic nemění. Kdykoli vznikne konflikt mezi ziskovou činností Fedu a veřejným zájmem, jedná Fed bez výjimky ve veřejném zájmu. Je odpovědný Kongresu a naslouchá radám prezidenta. Fedu je dovoleno tisknout oběživo. Výměnou za to drží vládní cenné papíry, které nesou úrok a vydělávají tak ročně miliardy dolarů. Vzhledem k veřejnému poslání Fedu, se odvádí každý cent zisku nad určitou úroveň vládě USA.

„Fed určuje směr monetární politiky podle toho, co považuje pro ekonomiku za nejlepší.“⁷⁰ Prezident nemůže Fed donutit, aby plnil jeho přání. Kdo má však pravomoci provádět legislativní změny ve struktuře nebo ho zbavit nezávislosti, je Kongres.⁷¹

---

⁶⁸ PROCHÁZKA, P. *Mezinárodní bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Bankovní institut, 1996. 347 s. ISBN 80-902243-0-X.

⁶⁹ SAMUELSON, P.A., NORDHAUS, W.D. *Ekonomie*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1995. 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.

⁷⁰ SAMUELSON, P.A., NORDHAUS, W.D. *Ekonomie*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1995. s. 265.

⁷¹ SAMUELSON, P.A., NORDHAUS, W.D. *Ekonomie*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1995. 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.

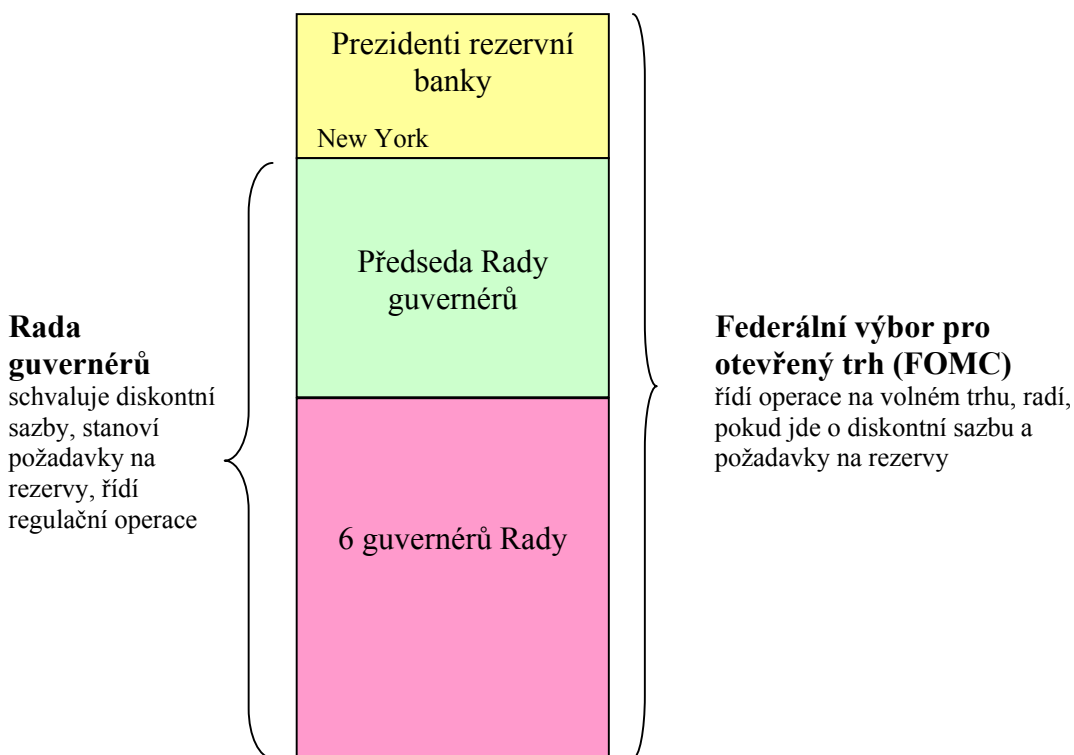
5.1.1 Struktura Fedu

Základním orgánem Fedu je Rada guvernérů. Skládá se ze sedmi členů, které jmenuje prezident a potvrzuje senát. Působí v překrývajících se obdobích čtrnáct let. Členy rady jsou především bankéři nebo ekonomové. Dlouhé časové období ve funkci má svůj význam – umožňuje, aby byli členové rady při utváření monetární politiky značně nezávislí.

Orgán, který má právo vydávat klíčová rozhodnutí, je Federální výbor pro otevřený trh (dále jen FOMC). Tento výbor se skládá z dvanácti členů. Sedm z nich jsou guvernéri a zbylých pět jsou prezidenti regionálních bank Fedu. Výbor má pod kontrolou jeden z nejdůležitějších nástrojů monetární politiky – nabídku bankovních rezerv.

Nejvýše postaveným článkem celého systému je předseda Rady guvernérů. V současné době tuto funkci zastává Ben Bernanke. „Předseda radě a FOMC, je veřejným mluvčím Fedu a má velkou moc, pokud jde o podobu i podstatu monetární politiky.“⁷²

Obrázek č. 4: Struktura Federálního rezervního systému⁷³

⁷² SAMUELSON, P.A., NORDHAUS, W.D. *Ekonomie*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1995. s. 265.

⁷³ SAMUELSON, P.A., NORDHAUS, W.D. *Ekonomie*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1995. 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.

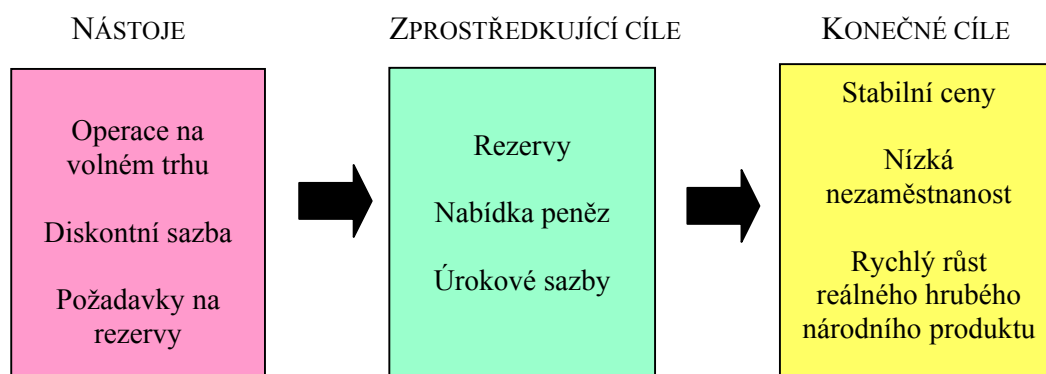

Stále diskutovanou otázkou je skutečná nezávislost Fedu. Jelikož jsou členové Fedu vzdáleni politickému procesu, může se stát, že ztratí kontakt se společenskou a ekonomickou realitou. Neustále se spekuluje o možnostech změny složení rady, zda začlenit představitele Kongresu nebo vládních výkonných orgánů do FOMC nebo zda dovolit, aby každý nový prezident jmenoval svého předsedu Rady guvernérů. Tato otázka zůstává stále otevřená.

5.1.2 Nástroje Fedu

Fed disponuje, jako všechny centrální banky, určitými nástroji hospodářské politiky. Mezi tyto nástroje patří operace na volném trhu, diskontní sazba a požadavky na rezervy. Tyto nástroje využívá k tomu, aby dosáhl svých konečných cílů jako je nízká inflace, nízká nezaměstnanost a rychlý růst hrubého národního produktu. Mezi nástroji a konečnými cíli je však ještě převodní článek – zprostředkující cíle, bez nichž by Fed své konečné cíle nemohl uskutečnit. Mezi zprostředkující cíle patří rezervy, nabídka peněz a úrokové sazby. Obrázek č. 3 zobrazuje vztah mezi nástroji, zprostředkujícími cíli a konečnými cíli.

Obrázek č. 5: Operace Fedu⁷⁴

Jestliže si Fed přeje zpomalit chod ekonomiky, postupuje v následujících pěti krocích:

1. omezuje bankovní rezervy,
2. mnohonásobně sníží vklady,
3. zvýší úrokové sazby (tím se úvěry stanou méně dostupné a sníží se tržní hodnota bohatství),

⁷⁴ SAMUELSON, P.A., NORDHAUS, W.D. *Ekonomie*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1995. 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.

4. omezuje soukromé a veřejné investiční výdaje,
5. klesne agregátní poptávka, utlumují se ceny a produkt.

5.2 Centrální banka a měnová politika Velké Británie

Centrální bankou Velké Británie je The Bank of England (Banka Anglie). Někdy je nazývána také jako „The Old Lady of Threadneedle Street“ (stará dáma z ulice Threadneedle). Byla založena 27. 7. 1694. Je druhou nejstarší centrální bankou světa, hned za švédskou národní bankou Sweden Riksbank. V době svého založení však nebyla centrální bankou jako takovou. Vznikla zvláštním zákonem parlamentu, aby pomohla financovat rostoucí válečné výdaje v desetileté válce, kterou vedla Anglie s Francií. Byla tedy bankou založenou pro stát.⁷⁵ Moderní centrální banky takovýto účel nemají. V roce 1697 získala privilegium na správu vládních financí a až v roce 1844 se stala centrální bankou. V tomto roce jí bylo svěřeno právo emise bankovek na celém území Velké Británie.⁷⁶

V březnu roku 1946, za vlády labouristů, byla zestátněna a podřízena vládě. Ministerstvo financí mohlo po konzultaci s guvernérem ovlivňovat její činnost, pokud bylo přesvědčené, že je to nezbytné pro veřejný zájem. V roce 1994 začaly být zveřejňovány záznamy z jednání guvernéra s ministrem financí, ovšem s mírným zpožděním. Až v roce 1997 získala Bank of England opět svou nezávislost.⁷⁷

5.2.1. Struktura Bank of England

Bank of England je řízena tzv. direktoriem (Court of Directors). Jeho členové jsou jmenováni britskou královnou. V čele direktoria stojí guvernér, dva viceguvernéři a šestnáct ředitelů. Viceguvernéři jsou jmenováni do funkce na dobu pěti let, ředitelé na tři roky. Současným guvernérem Bank of England je Mervyn King.

5.2.2. Měnová politika Bank of England

Prvním cílem měnové politiky centrální banky je zajistit cenovou stabilitu. Je stanoven inflační cíl vlády a v rámci tohoto cíle je podporována ekonomická politika vlády včetně růstu a zaměstnanosti. Inflační cíl vlády je součástí zprávy o rozpočtu. Druhým hlavním cílem po kontrole inflace je podpora hospodářského růstu.

---

⁷⁵ JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika*. 1. vyd. Praha : GRADA Publishing, a.s., 2004. 744 s. ISBN 80-247-0769-1.

⁷⁶ PROCHÁZKA, P. *Mezinárodní bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Bankovní institut, 1996. 347 s. ISBN 80-902243-0-X.

⁷⁷ PROCHÁZKA, P. *Mezinárodní bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Bankovní institut, 1996. 347 s. ISBN 80-902243-0-X.

6 Srovnání měnové politiky USA, Velké Británie, ČR a EU

Prvotním cílem měnové politiky USA, Velké Británie, ČR i EU je udržování inflace na nízké a stabilní úrovni. Při současné finanční krizi můžeme sledovat, jak jednotlivé centrální banky reagují na propadající se trh a zhoršující se hospodářskou situaci a jaké prostředky využívají k oživení svých ekonomik. Přirovnávat současnou finanční krizi k té z 30. let 20. století je však nepřiměřené. Vzhledem k možnostem centrálních bank, které mají v podstatě schopnost neomezené emise peněžních prostředků, se předpokládá, že se bankovní systémy opět zotaví. Jak tvrdí někteří odborníci - krize „pročistí“ trh. Ekonom F.A. Hayek obdržel roku 1974 Nobelovu cenu mimo jiné i za poznatek, že centrální banky nesou přímou a hlavní odpovědnost za vznik recesí v ekonomice, zejména kvůli vlivu na chování bank a kvůli zásahům do svobodné tvorby úrokových měr.

6.1 USA a finanční krize

Hypoteční krize v USA, která začala v roce 2007, byla příčinou finanční krize po celém světě. Hypoteční krize byla způsobena lehkovážným investováním bank do rizikových hypoték. Když se tato pomyslná bublina dostala na svůj vrchol, „praskla“. Nejprve se propadl trh s nemovitostmi a následně trh s cennými papíry. Tato situace ohrozila nejen drobné investory, ale i banky. Na neopatrnost a rizikovost doplatila jedna z největších bank USA Lehman Brothers. V září 2008 oznámila bankrot. USA vytvořila záchranný plán na pomoc bankám, který čítal 700 miliard dolarů. Tento plán byl schválen 3. října 2008. Čerpaly z něj prostředky automobilky General Motors a Chrysler, odkupovaly se riziková aktiva 250 bank a akcie největší pojišťovny světa AIG.⁷⁸ Tato pomoc však nepomohla ústavům vyhnout se dalším problémům. Fed proto sáhl k jednomu z posledních možných řešení – snížil úrokovou sazbu na 0,25 %, což byla nejnižší úroveň v historii. Banky přesto nebyly ochotné peníze půjčovat a investoři drželi americké státní dluhopisy, i když měly téměř nulové výnosy. USA proto přistoupila k druhému záchrannému plánu, o kterém rozhodovala sněmovna reprezentantů v lednu 2009, a jeho částka byla ve výši 887 miliard dolarů. Kromě těchto opatření přistoupil Fed ještě k použití fiskálních stimulů, jako jsou daně a výdaje. David

---

⁷⁸ HORÁČEK, F. *USA dokončují druhý záchranný plán – stojí 887 miliard dolarů*. [online]. Praha: idnes, 28. 1. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/usa-dokoncuji-druhy-zachranny-plan-stoji-887-miliard-dolaru-pad-/eko-zahranicni.asp?c=A090128_084055_eko-zahranicni_fih>.

Marek z Patria Finance je přesvědčen, že fiskální stimul nepomůže jen ekonomice USA, ale i celosvětové ekonomice včetně ČR.⁷⁹

6.2 Velká Británie a finanční krize

Současná finanční krize se nevyhnula ani Velké Británii. Naposledy byla britská ekonomika v recesi v roce 1992. Stejně jako americký Fed i britská centrální banka Bank of England připravila pro banky podporu ve výši 100 miliard liber. Tyto peníze by měly sloužit k tomu, aby je banky mohly půjčovat klientům. V záchranném plánu se počítalo s tím, že banky označí své nejrizikovější úvěry a pojistí si je proti ztrátám. Plán by měl také zahrnovat záruky za dluhopisy, které jsou navázané na hypotéky.⁸⁰

Britské banky snižují úrokové sazby, aby podpořily ekonomiku. Základní úroková sazba je na úrovni 1,5 %, což je nejnižší hodnota od roku 1694, kdy byla banka založena.⁸¹

Velká Británie musela znárodnit některé banky, např. Royal Bank of Scotland, Anglo Irish Bank nebo Bradford & Bingley, aby je zachránila před krachem. Banka Barclays se nejprve vyhýbala pomoci od státu, když však nepomohli soukromí investoři, neměla jinou volbu. Stát také převzal některé akcie Lloyds Banking Group.⁸²

6.3 Česká republika a finanční krize

Ekonomika ČR byla v recesi před více než deseti lety. Od té doby nepřetržitě rostla. Největší růst byl zaznamenán za rok 2006 – ekonomika vzrostla o 6,8 %. Nyní se odhaduje zpomalení růstu na 2 %. Je to největší pokles od roku 1997. Největší světové ekonomiky však v recesi již jsou. Pokles domácího hospodářství v letošním roce očekává i ČNB, která v nové prognóze uvedla, že ekonomika se letos sníží o 0,3 %.

ČR je zemí orientovanou na export a právě státy, do kterých se nejčastěji vyváží, snížily v důsledku krize poptávku. V odvětvích jako automobilový průmysl byl, a stále je, pokles poptávky znatelný. Některé z firem, zabývajících se touto činností, musely

---

⁷⁹ HORÁČEK, F. *USA dokončují druhý záchranný plán – stojí 887 miliard dolarů*. [online]. Praha: idnes, 28. 1. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/usa-dokoncuji-druhy-zachranny-plan-stoji-887-miliard-dolaru-pad-eko-zahranicni.asp?c=A090128_084055_eko-zahranicni_fih>.

⁸⁰ *Británie a Dánsko připravily záchranné balíky pro banky*. [online]. Praha: idnes, 19. 1. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/britanie-a-dansko-pripravily-zachranne-baliky-pro-banky-p20-eko-zahranicni.asp?c=A090119_082937_eko-zahranicni_fih>.

⁸¹ *Británie a Dánsko připravily záchranné balíky pro banky*. [online]. Praha: idnes, 19. 1. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/britanie-a-dansko-pripravily-zachranne-baliky-pro-banky-p20-eko-zahranicni.asp?c=A090119_082937_eko-zahranicni_fih>.

⁸² *Británie a Dánsko připravily záchranné balíky pro banky*. [online]. Praha: idnes, 19. 1. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/britanie-a-dansko-pripravily-zachranne-baliky-pro-banky-p20-eko-zahranicni.asp?c=A090119_082937_eko-zahranicni_fih>.

snížit stavy svých zaměstnanců nebo omezit výrobu. Názory na očekávanou míru nezaměstnanosti se však liší. Zatímco Next Finance očekává míru nezaměstnanosti v roce 2009 na úrovni 5,9 %, Česká spořitelna až na 8 %. V případě správného odhadu České spořitelny by během příštího roku přišlo o práci cca 140 tisíc lidí.⁸³ Pozitivní prognózy počítají s tím, že v důsledku recese zlevní benzín a potraviny.

České banky a pojišťovny nejsou natolik závislé na svých zahraničních mateřských institucích, aby to ovlivnilo jejich stabilitu.

ČNB, stejně jako ostatní banky světa, reaguje na krizi snižováním úrokových sazeb. Bankéři věří, že se tímto krokem vzchopí ekonomika. ČNB snížila úrokové sazby naposledy počátkem února 2009 - o půl procentního bodu. Další snížení očekávají analytici ve druhém čtvrtletí roku 2009 (na květnovém zasedání bankovní rady) na 1,5 %. Pro snížení sazeb hovoří zhoršující se ekonomický vývoj a klesající inflace (v létě by se mohla přiblížit k nule). Překážkou pro březnové snížení sazeb byl rozkolísaný kurz koruny. Ten se ale v posledních týdnech stabilizoval a výrazně jím neotřásl ani pád vlády.⁸⁴ Současné úrokové sazby vyhlášené ČNB zobrazuje tabulka č. 2.

Jak se vyvíjely úrokové sazby vyhlášené ČNB od roku 2005 do roku 2008, ukazuje obrázek č. 6.

Tabulka č. 2: Úrokové sazby ČNB platné k 14.4.2009⁸⁵

2T Repo sazba	1,75%
Diskontní sazba	0,75%
Lombardní sazba	2,75%
PMR	2,00%

Pozn. 2T Repo sazba je sazba, od které se odvíjí úročení komerčních úvěrů.

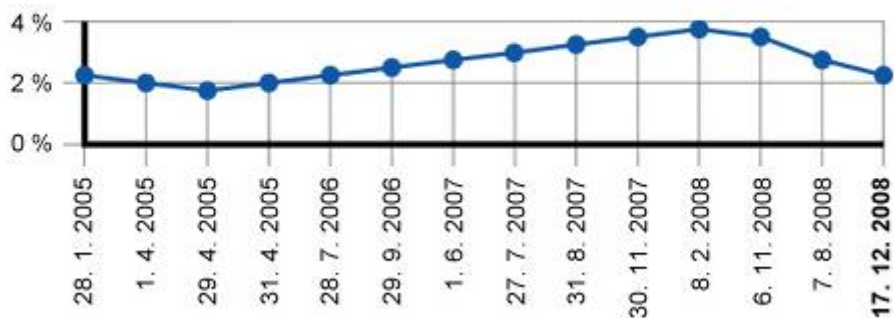
⁸³ FENCL, J. *Krize 2009: co nás čeká*. [online]. Praha: MF DNES, 30. 12. 2008. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/krize-2009-co-nas-ceka-0o1-/ekonomika.asp?c=A081230_1111334_ekonomika_vem>.

⁸⁴ ČTK. *ČNB ponechala podle očekávání úrokové sazby beze změny*. [online]. Praha: idnes, 26. 3. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/cnb-ponechala-podle-ocekavani-urokove-sazby-beze-zmeny-pgc-/ekonomika.asp?c=A090326_113951_ekonomika_vem>.

⁸⁵ *Základní sazby ČNB*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.cnb.cz/cs/index.html>>.

Obrázek č. 6: Vývoj úrokových sazeb vyhlášených ČNB v letech 2005-2008⁸⁶

VÝVOJ ÚROKOVÝCH SAZEB ZA POSLEDNÍ TŘI ROKY (2 T REPO)

V souvislosti se snížením úrokových sazeb ČNB se očekávalo, že komerční banky zlevní hypotéky. Bohužel se tak nestalo. Některé banky dokonce své úrokové sazby ještě navýšily, čímž si zajistily vyšší marže.

6.4 Evropská unie a finanční krize

Evropský statistický úřad Eurostat potvrdil, že hospodářství eurozóny je v recesi. ECB se snižováním úrokových sazeb snaží zmírnit dopady finanční krize na ekonomiku. Při rozhodování o snížení úrokových sazeb je ECB ovlivněna i situací a sazbami v ostatních zemích Evropy. V současné době jsou úrokové sazby v eurozóně na úrovni 1,5 %.⁸⁷ Obrázek č. 7 ukazuje, jak se vyvíjely úrokové sazby v eurozóně v letech 2001-2008.

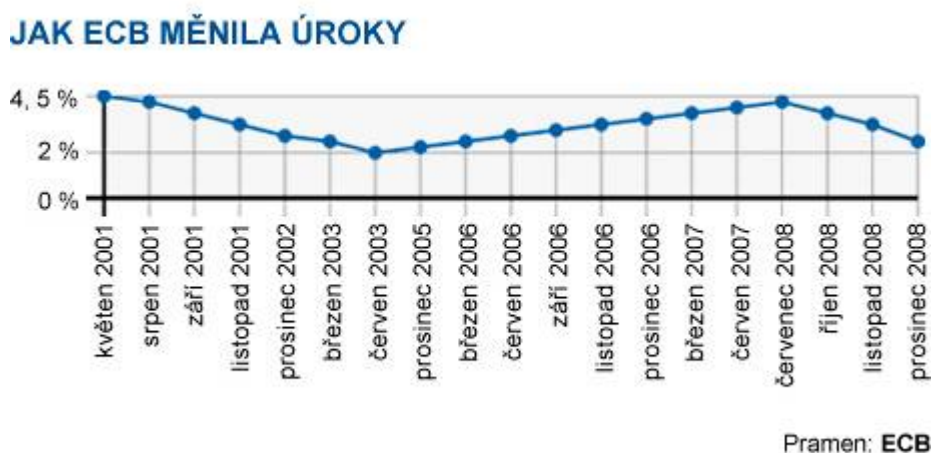
ECB si pro rok 2009 stanovila inflační cíl 2 %. V březnu 2009 se inflace v eurozóně snížila z 1,2 % na 0,6 %. Takto prudký pokles by mohl přimět Evropskou centrální banku k dalšímu snižování úrokových sazeb. Analytik David Marek uvádí, že

⁸⁶ PIRNEROVÁ, H. ČNB snížila sazby o půl procenta, hypotéky mohou zlevnit. [online]. Praha: idnes, 17. 12. 2008. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/cnb-snizila-sazby-o-pul-procenta-hypoteky-mohou-zlevnit-pka-/ekonomika.asp?c=A081217_101904_ekonomika_pin>.

⁸⁷ NĚMCOVÁ, V. Evropští bankéři rekordně srazili úroky. Pomůže to i českým firmám. [online]. Praha: idnes, 4. 12. 2008. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/evropsti-bankeri-rekordne-srazili-uroky-pomuze-to-i-ceskym-firmam-1dj-/eko_euro.asp?c=A081204_135533_eko_euro_fih>.

pokud se bude ekonomická situace dále zhoršovat, může inflace klesnout ještě níže.⁸⁸
Na obrázku č. 8 je zachycen vývoj inflace v eurozóně od října 2008 do března 2009.

Obrázek č. 7: Vývoj úrokových sazeb v eurozóně v letech 2001-2008⁸⁹

Tabulka č. 3: Vývoj inflace v zemích eurozóny od října 2008 do března 2009⁹⁰

říjen	3,2
listopad	2,1
prosinec	1,6
leden	1,1
únor	1,2
březen	0,6

Prudký pokles inflace v březnu 2009 může zapříčinit deflaci. Ta představuje absolutní meziroční pokles spotřebitelských cen. Spotřebitelé by díky snížení cen ušetřili v obchodech, ale deflace by mohla negativně působit na už tak se snižující tržby

⁸⁸ *Inflace v eurozóně prudce zpomalila na 0,6 procenta.* [online]. Praha: idnes, 31. 3. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/inflace-v-eurozone-prudce-zpomalila-na-0-6-procenta-fvo-/ekonomika.asp?c=A090331_110821_ekonomika_fih>.

⁸⁹ NĚMCOVÁ, V. *Evropští bankéři rekordně srazili úroky. Pomůže to i českým firmám.* [online]. Praha: idnes, 4. 12. 2008. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/evropsti-bankerikordne-srazili-uroky-pomuze-to-i-ceskym-firmam-1dj-eko_euro.asp?c=A081204_135533_eko_euro_fih>.

⁹⁰ *Inflace v eurozóně prudce zpomalila na 0,6 procenta.* [online]. Praha: idnes, 31. 3. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/inflace-v-eurozone-prudce-zpomalila-na-0-6-procenta-fvo-/ekonomika.asp?c=A090331_110821_ekonomika_fih>.

firem, které trpí celou řadou problémů. Krátkodobá deflace není nebezpečná. Pokud by však přetrvala delší dobu, mohla by mít horší následky než inflace.⁹¹

---

⁹¹ *Inflace v eurozóně prudce zpomalila na 0,6 procenta.* [online]. Praha: idnes, 31. 3. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/inflace-v-eurozone-prudce-zpomalila-na-0-6-procenta-fvo-/ekonomika.asp?c=A090331_110821_ekonomika_fih>.

Závěr

Centrální banka je bezpochyby instituce podstatná pro správné fungování ekonomiky ve státě. V České republice zastává roli centrální banky Česká národní banka. Vznikla k 1. 1. 1993. Nahradila tak do té doby fungující Státní banku Československou. Nejvyšším orgánem ČNB je bankovní rada v čele s guvernérem. Uskutečňování měnové politiky je základní funkcí ČNB. Politiku realizuje prostřednictvím měnověpolitických nástrojů. Mezi nejdůležitější patří diskontní sazba, pravidla likvidity, úvěrové kontingenty, povinné minimální rezervy, operace na volném trhu, automatické facility, konverze a swapy cizích měn.

Pro centrální banku je velice důležitým prvkem její nezávislost na státu. V roce 1974 získal ekonom F.A. von Hayek Nobelovu cenu, právě za prosazování nezávislosti centrálních bank na státu a za prosazování jejich nezávislých měnových politik. Čím je nezávislost centrální banky silnější, tím je účinnější prosazování měnových politik a efektivněji se bojuje s inflací.

Ekonom Milton Friedman (1912-2006), laureát Nobelovy ceny, viděl nebezpečí centrálních bank v nesprávné a opožděné realizaci jejich měnových opatření. Příliš velká emise peněz zapříčiňuje inflaci a ta je podle Friedmanova názoru vždy peněžním jevem. Řešení je však jednoduché – přizpůsobit včas emisi peněz velikosti společenského produktu.

ČNB je při realizaci svých měnových opatření spíše konzervativní. I když má k dispozici informace potřebné pro rozhodování a výkon měnových opatření, vyčkává, jak se bude situace vyvíjet a svá rozhodnutí uvádí do praxe se zpožděním. Naproti tomu ECB je bankou aktivistickou. Svá rozhodnutí vykonává na základě získaných informací neprodleně. Ne vždy je však aktivistické jednání správnou cestou. Mezi centrálními bankami světa však nejsou rozdíly pouze ve způsobu uplatňování měnové politiky, ale také ve stupni samostatnosti měnové politiky, formě vlastnictví centrální banky, její organizační strukturou nebo podílem na bankovním dohledu, jak ukazuje příloha V.

ČNB je v současné době členem tzv. Evropského systému centrálních bank. Tato organizace se skládá z národních centrálních bank členských států EU a Evropské centrální banky. Úkolem ESCB je definovat a uskutečňovat měnovou politiku EU, podporovat hladký chod platebních systémů, spravovat oficiální rezervy cizích měn členských států a provádět devizové operace.

Roli centrální banky v EU zastává ECB. Úkolem ECB je řídit euro a zabezpečovat stabilitu cen pro občany EU, kteří euro používají. Euro zatím přijalo 15

zemí a ty tvoří eurozónu. Důležitou podmínkou pro správné fungování ECB je její nezávislost na jiných orgánech.

Specializovaným druhem bankovníctví je USA a Velká Británie. Centrální banka USA, tzv. Fed, je tvořen 12 regionálními Federálními rezervními bankami, které jsou nezávislé na vládě. Hlavním sídlo má Fed ve Washingtonu. Základním orgánem je Rada guvernérů. Monetární politiku vykonává ve veřejném zájmu. Ve Velké Británii je centrální bankou Bank of England. Je druhou nejstarší centrální bankou světa. Je řízena direktoriem, jehož členy jmenuje královna. Cíle její měnové politiky jsou stejné jako u Fedu nebo ČNB.

Nezbytnost centrálních bank se projevila při současné finanční krizi – centrální banky musely a stále musejí vyrovnávat klesající inflaci. Využívají k tomu především jeden z nástrojů měnové politiky - úrokové sazby. Většina zemí světa sazby snižuje, některé se přiblížily až k nule (např. Japonsko). Podle matematicko-ekonomických modelů se počítalo s tím, že snížením sazeb se zvedne inflace. Efekt byl však opačný. Inflace ve většině zemí dále klesá. Známé ekonomické teorie na současnou krizi nelze aplikovat. Vzhledem k finanční krizi a vysokému zadlužení se USA snaží pomocí vyšší úrokové sazby zabránit odlivu kapitálu do Evropy či jiných zemí. V minulosti se difference mezi sazbami pohybovala kolem 0,25 %. Lze očekávat, že v závislosti na současné situaci se v budoucnu změní učebnice ekonomie.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

1. HAD, M., URBAN, L. *První pilíř Evropské unie*. 2. vyd. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2000. 165 s. ISBN 80-85864-88-6.
2. JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika*. 1. vyd. Praha : GRADA Publishing, a.s., 2004. 744 s. ISBN 80-247-0769-1.
3. *Měnová politika České národní banky*. Praha : Česká národní banka, 2008. 4 s.
4. MERVART, J. *České banky v kontextu světového vývoje*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1998. 162 s. ISBN 80-7106-236-7.
5. MLČOCH, J. *Malá ekonomická encyklopedie*. 4. vyd. Praha : Linde Praha, a.s., 2002. 204 s. ISBN 80-7201-376-9.
6. PROCHÁZKA, P. *Mezinárodní bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Bankovní institut, 1996. 347 s. ISBN 80-902243-0-X.
7. RAIS, K., DRDLA, M. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.
8. REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví*. 2. vyd. Praha : Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1.
9. SAMUELSON, P.A., NORDHAUS, W.D. *Ekonomie*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1995. 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.
10. VENCOVSKÝ, F. *Měnová politika v české historii*. Praha : Česká národní banka, 2001. 94 s.

Elektronické zdroje

1. *Británie a Dánsko připravily záchranné balíky pro banky*. [online]. Praha: idnes, 19. 1. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/britanie-a-dansko-pripravily-zachranne-baliky-pro-banky-p20-/eko-zahranicni.asp?c=A090119_082937_eko-zahranicni_fih>.
2. ČTK. *ČNB ponechala podle očekávání úrokové sazby beze změny*. [online]. Praha: idnes, 26. 3. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/cnb-ponechala-podle-ocekavani-urokove-sazby-beze-zmeny-pgc-/ekonomika.asp?c=A090326_113951_ekonomika_vem>.
3. *Evropská centrální banka*. [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-03-02]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu/institutions/financial/ecb/index_cs.htm>.

4. *Evropský systém centrálních bank* [online]. Praha: Czech Trade, 14. 02. 2006. [cit. 2009-02-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/evropsky-system-centralnich-bank-escb-a/1000723/5583/>>.
5. FENCL, J. *Krize 2009: co nás čeká.* [online]. Praha: MF DNES, 30. 12. 2008. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/krize-2009-co-nas-ceka-0o1-/ekonomika.asp?c=A081230_1111334_ekonomika_vem>.
6. HORÁČEK, F. *USA dokončují druhý záchranný plán – stojí 887 miliard dolarů.* [online]. Praha: idnes, 28. 1. 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/usa-dokoncuji-druhy-zachranny-plan-stoji-887-miliard-dolaru-pad-/eko-zahranicni.asp?c=A090128_084055_eko-zahranicni_fih>.
7. *Hospodářská a měnová unie.* [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2009. [cit. 2009-02-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.cs.html>>.
8. *Inflace v eurozóně prudce zpomalila na 0,6 procenta.* [online]. Praha: idnes, 31. 3. 2009 [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/inflace-v-eurozone-prudce-zpomalila-na-0-6-procenta-fvo-/ekonomika.asp?c=A090331_110821_ekonomika_fih>.
9. *Mezinárodní vztahy.* [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/ecb_escb/index.html>.
10. *Nástroje měnové politiky.* [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.
11. NĚMCOVÁ, V. *Evropští bankéři rekordně srazili úroky. Pomůže to i českým firmám.* [online]. Praha: idnes, 4. 12. 2008. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/evropsti-bankeri-rekordne-srazili-uroky-pomuze-to-i-ceskym-firmam-1dj-/eko_euro.asp?c=A081204_135533_eko_euro_fih>.
12. *Nezávislost České národní banky.* [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/faq/nezavislost_cnb.html>.
13. *O České národní bance.* [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2008-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/>.
14. *Organizační struktura ústředí.* [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/organizacni_struktura/org_struktura.html>.
15. PIRNEROVÁ, H. *ČNB snížila sazby o půl procenta, hypotéky mohou zlevnit.* [online]. Praha: idnes, 17. 12. 2008. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW:

- <http://ekonomika.idnes.cz/cnb-snizila-sazby-o-pul-procenta-hypoteky-mohou-zlevnit-pka-/ekonomika.asp?c=A081217_101904_ekonomika_pin>.
16. *Přehled činnosti bankovního dohledu: 1997*. [online]. Praha: ČNB, 04. 04. 2006. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/analyticke_pub/publikace_op_prehled/publikace_op_prehled_1997.html>.
  17. *Přehled činnosti bankovního dohledu: 1998*. [online]. Praha: ČNB, 04. 04. 2006. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/analyticke_pub/publikace_op_prehled/publikace_op_prehled_1998.html>.
  18. REVENDA, Z. *Veletrh nesmyslů o centrální bance*. [online]. 22. 9. 2008. [Cit. 2009-03-08]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/veletrh-nesmyslu-o-centralni-bance-duf-kavarna.asp?c=A080918_154712_kavarna_bos>.
  19. RYSKA, P. *Monopol, který státu kupodivu nevadí: centrální banka*. [online]. 12. září 2008. aktualizováno 15.9.2008. [cit. 2009-03-08]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/monopol-ktery-statu-kupodivu-nevadi-centralni-banka-pck-kavarna.asp?c=A080912_153536_kavarna_bos>.
  20. SINGER, M. *Personální audit v ČNB*. [online]. Praha: ČNB, 23. 3. 2007. [cit. 2009-03-15]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20070323_VSE_pers_audit.pdf>.
  21. *Základní sazby ČNB*. [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.cnb.cz/cs/index.html>>.

Seznam zkratek

ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ECB	Evropská centrální banka
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropský měnový systém
ESCB	Evropský systém centrálních bank
EU	Evropská unie
Fed	Federální rezervní systém
FOMC	Federální výbor pro otevřený trh
HDP	hrubý domácí produkt
MMF	Mezinárodní měnový fond
PMR	povinné minimální rezervy

Seznam obrázků

OBRÁZEK Č. 1: BANKOVNÍ RADA ČNB V ROCE 2009	14
OBRÁZEK Č. 2: VÝVOJ INFLACE V ČR V LETECH 1999-2007	17
OBRÁZEK Č. 3: FÁZE VZNIKU MĚNOVÉ UNIE	26
OBRÁZEK Č. 4: STRUKTURA FEDERÁLNÍHO REZERVNÍHO SYSTÉMU.....	32
OBRÁZEK Č. 5: OPERACE FEDU.....	33
OBRÁZEK Č. 6: VÝVOJ ÚROKOVÝCH SAZEB VYHLAŠOVANÝCH ČNB V LETECH 2005-2008	38
OBRÁZEK Č. 7: VÝVOJ ÚROKOVÝCH SAZEB V EUROZÓNĚ V LETECH 2001-2008.....	39

Seznam tabulek

TABULKA Č. 1: SLOŽENÍ ZAMĚSTNANCŮ ČNB K 1. 4. 2006	24
TABULKA Č. 2: ÚROKOVÉ SAZBY ČNB PLATNÉ K 14.4.2009.....	37
TABULKA Č. 3: VÝVOJ INFLACE V ZEMÍCH EUROZÓNY OD ŘÍJNA 2008 DO BŘEZNA 2009.	39

Seznam grafů

GRAF Č. 1: VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANCŮ V ČNB V LETECH 1993-2004	23
---	----

Seznam příloh

PŘÍLOHA I: HLAVNÍ SÍDLO ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY V PRAZE	51
PŘÍLOHA II: PŘEDSTAVITELÉ CENTRÁLNÍ BANKY NA NAŠEM ÚZEMÍ V LETECH 1926-2009	52
PŘÍLOHA III: ORGANIZAČNÍ STRUKTURA ČNB	53
PŘÍLOHA IV: MAASTRICHTSKÁ KRITÉRIA	54
PŘÍLOHA V: ROZDÍLY MEZI CENTRÁLNÍMI BANKAMI V TRŽNÍCH EKONOMIKÁCH.....	55

Příloha I: Hlavní sídlo České národní banky v Praze⁹²

---

⁹² RYSKA, P. *Monopol, který státu kupodivu nevadí: centrální banka*. [online]. 12. září 2008. aktualizováno 15.9.2008. [cit. 2009-03-08]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/monopol-ktery-statu-kupodivu-nevadi-centralni-banka-pck-/kavarna.asp?c=A080912_153536_kavarna_bos>.

Příloha II: Představitelé centrální banky na našem území v letech 1926-2009⁹³

NÁRODNÍ BANKA ČESKOSLOVENSKÁ
<i>Vilém Pospíšil, guvernér</i> 1. 4. 1926-16. 2. 1934 <i>Karel Engliš, guvernér</i> 23. 2. 1934-20. 2. 1939
NÁRODNÍ BANKA PRO ČECHY A MORAVU
<i>František Ladislav Dvořák, guvernér</i> 31. 3. 1939-18. 5. 1945
DOČASNÁ SPRÁVA NÁRODNÍ BANKY ČESKOSLOVENSKÉ
<i>Jaroslav Nebesář, předseda</i> 1. 6. 1945-9. 9. 1948
NÁRODNÍ BANKA ČESKOSLOVENSKÁ
<i>Jaroslav Nebesář, guvernér</i> 9. 9. 1948-1. 7. 1950
STÁTNI BANKA ČESKOSLOVENSKÁ
<i>Otakar Pohl, generální ředitel</i> 1. 7. 1950-20. 2. 1954 <i>Jaroslav Kabeš, generální ředitel</i> 20. 2. 1954-16. 8. 1957 <i>Otakar Pohl, generální ředitel</i> 16. 8. 1957-3. 10. 1969 <i>Svatopluk Potáč</i> generální ředitel 3. 10. 1969-4. 1. 1971 předseda 4. 1. 1971-18. 6. 1981 <i>Jan Stejskal, předseda</i> 18. 6. 1981-1. 11. 1988 <i>Svatopluk Potáč, předseda</i> 1. 11. 1988-29. 12. 1989 <i>Josef Tošovský</i> předseda 29. 12. 1989-21. 4. 1992 guvernér 21. 4. 1992-31. 12. 1992
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
<i>Josef Tošovský, guvernér</i> 20. 1. 1993-16. 12. 1997 <i>Pavel Kysilka, viceguvernér</i> pověřen řízením ČNB v době působení Josefa Tošovského ve funkci předsedy vlády 17. 12. 1997-22. 7. 1998 <i>Josef Tošovský, guvernér</i> 23. 7. 1998-30. 11. 2000 <i>Zdeněk Tůma, guvernér</i> 1. 12. 2000 -

⁹³ VENCOVSKÝ, F. *Měnová politika v české historii*. Praha : Česká národní banka, 2001. 94 s.

Příloha III: Organizační struktura ČNB⁹⁴

Sekce	Ředitel	Samostatné odbory	Ředitel
Sekce kancelář	Ota Kaftan	Samostatný odbor interního auditu	Jana Báčová
Sekce měnová a statistiky	Tomáš Holub	Samostatný odbor ekonomického výzkumu a finanční stability	Kateřina Šmídková
Sekce informatiky	Vladimír Mojžíšek	Samostatný odbor komunikace	Mgr. Marek Petruš
Sekce správní	Zdeněk Virius	Samostatný odbor ochrany spotřebitele	Helena Kolmanová
Sekce regulace a analýz finančního trhu	Pavel Hollmann	_____	_____
Sekce licenčních a sankčních řízení	Karel Gabrhel	_____	_____
Sekce dohledu nad finančním trhem	David Rozumek	_____	_____
Sekce rozpočtu a účetnictví	Marian Mayer	_____	_____
Sekce peněžní a platebního styku	Tomáš Hládek	_____	_____
Sekce bankovních obchodů	Karel Bauer	_____	_____
Sekce řízení rizik a podpory obchodů	Jan Schmidt	_____	_____
Sekce lidských zdrojů	Vladimír Kolman	_____	_____

⁹⁴ *Organizační struktura ústředí.* [online]. Praha: ČNB, 2009. [cit. 2009-04-12]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/organizacni_struktura/org_struktura.html>.

Příloha IV: Maastrichtská kritéria⁹⁵

Maastrichtská kritéria	
Veličina	Kritérium
Inflace (%)	max. 1,5 procentního bodu nad průměr tří zemí Evropské unie s nejnižší kladnou inflací
Dlouhodobé nominální úrokové sazby (%)	max. 2 procentní body nad průměr tří zemí Evropské unie s nejnižší kladnou inflací
Deficit veřejných rozpočtů (% HDP)	max. 3 % HDP
Hrubý veřejný dluh (% HDP)	max. 60 % HDP
Stabilita kurzu měny (%)	2 roky úspěšného členství v systému ERM II, tj. bez vybočení kurzu mimo stanovený interval kolem oficiálně vyhlášené střední hodnoty

⁹⁵ *Měnová politika České národní banky*. Praha : Česká národní banka, 2008. 4 s.

Příloha V: Rozdíly mezi centrálními bankami v tržních ekonomikách⁹⁶

Stupeň samostatnosti v měnové politice	Vysoký - ECB, Švýcarsko, Nový Zéland, ČR
	Střední - USA, Velká Británie
	Nízký - Japonsko
Hlavní konečné cíle měnové politiky	Stabilita měny - ECB, Finsko, Irsko, Německo, Portugalsko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie, Švýcarsko (od r. 2000), ČR
	Stabilita měny a měnového kurzu - dříve 8 zemí EU
	Stabilita měny, ekonom. růst a další - USA, Japonsko, Švýcarsko
Podíl na bankovním dohledu	Dominantní - Itálie, Nizozemsko, Portugalsko, Řecko, Španělsko, ČR
	Střední - USA, Japonsko, 6 zemí EU
	Nízký - ECB, Irsko, Německo, Švédsko, Velká Británie
Forma vlastnictví centrální banky	Stát 100 % - Francie, Velká Británie, další země EU, ČR
	A. s., stát 50 % a více - Belgie, Rakousko, Řecko, Japonsko
	A. s., stát pod 50 % - Švýcarsko, USA, ECB
Ziskovost centrální banky	Vysoká - USA, Německo
	Zanedbatelná (nehraje větší roli) - většina zemí EU, ČR
Organizační struktura	Jediná centrální banka a pobočky - většina zemí EU, ČR
	Více centrálních bank s pobočkami - USA, Německo

⁹⁶ REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví*. 2. vyd. Praha : Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1.

Abstrakt

ANDREÁŠOVÁ, P. *Měnová politika České národní banky: bakalářská práce*. Příbram: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 56 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Jiří Dušek, Ing. Ladislav Skořepa, Ph.D.

Klíčová slova: měnová politika, Česká národní banka, Federální rezervní systém, Evropská centrální banka, nástroje měnové politiky, Evropský systém centrálních bank, bankovní soustava v České republice, finanční krize.

Bakalářská práce podává celkový náhled na měnovou politiku České národní banky. Ukazuje, z jakého důvodu vzniklo centrální bankovníctví a proč je centrální banka nepostradatelnou součástí ekonomického systému v zemích s tržní ekonomikou. Rozebírá, jaké nástroje využívá Česká národní banka k realizaci měnové politiky a proč je důležitá její nezávislost na vládě. Pojednává také o sporech, které mezi sebou Česká národní banka a vláda mají. Práce se zabývá i centrální bankou USA a Velké Británie. Pro Evropu je důležitou bankou Evropská centrální banka, která zajišťuje měnovou politiku v rámci Evropské unie. Součástí práce je i zmapování současné finanční krize a je ukázáno, jakým způsobem se jednotlivé centrální banky s touto krizí, pomocí měnověpolitických nástrojů, vypořádávají.

Abstract

ANDREÁŠOVÁ, P. *Monetary policy of the Czech National Bank* : Bachelor thesis. Příbram : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2009, 56 p. Supervisor: Ing. Jiří Dušek, Ing. Ladislav Skořepa, Ph.D.

Key words: monetary policy, The Czech National Bank, Federal Reserve System, European Central Bank, instruments of monetary policy, Organisation of the European System of Central Banks, banking system in the Czech Republic, financial crisis.

This bachelor thesis gives total point of view on monetary policy of The Czech National Bank. It shows what was the reason of inception of central banking system and why the central bank is an essential part of the economic system in countries with market economy. It takes to parts instruments used by The Czech National Bank to realize its monetary policy and why the independence on government is so important. It also deals with the contentions between The Czech National Bank and the government. This thesis engages in the central bank of the USA and Great Britain. The European Central Bank is the most important bank in Europe, which ensures monetary policy in European Union. One part of the thesis maps also contemporary financial crisis and it shows, how the particular central banks deal with this crisis by means of monetary instruments.